

ความรัก

อมรา มลิลิต

ความรัก

อมรา มลิสลา

ISBN 974-340-640-9

ภาพปก : ประภาศิริ เสือแพ้ว
จารุณี ศรีปฎิมาธรรม

ความรัก

บรรยายให้ความรู้แก่นักเรียนมัธยมปลาย
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร
ณ ห้องประชุม อาคารเฉลิมพระเกียรติ
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ตัวแทนนักเรียนกล่าวแนะนำเริ่มต้นว่า

สุนทรภู่ ได้กล่าวถึงความรักในบทเสภาเรื่อง
ขุนช้างขุนแผน ไว้ตอนหนึ่งว่า

“เขามักเปรียบเทียบความว่า

ยามรัก น้ำตัมฝักรสขมขมว่าหวาน

ครั้นจิตจางห่างเหินไปเนิ่นนาน

แต่น้ำตาลก็ว่าเปรี้ยวไม่เหลือขลิบแล”

มนุษย์กับความรักเป็นสิ่งที่คู่กัน แต่อาจมีฝ่าย
ใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลกระทบ หรือมีอิทธิพลเหนืออีก

ฝ่ายหนึ่งได้ ความรักอาจสร้างสรรค์จรรโลงให้คน
เรามีความสุข ความมีชีวิตชีวา แต่บางครั้ง ความ
รักอาจทำให้คนเราต้องขมขื่น ทุกข์ทน จนอาจถึงขั้น
คิดสั้นทำลายชีวิตตนและคนรักได้ ดังปรากฏเป็นข่าว
สะเทือนขวัญบ่อยๆ

ท่านทั้งหลายเคยคิดบ้างไหมว่า เพราะเหตุไร
ความรักจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตคนมากถึงเพียงนี้ และ
ทำไม ความรักของคนที่เคยมีแต่ความหวานชื่นทุก
คืนวันนั้น กลับเป็นตรงข้ามไปได้ เราน่าจะต้องมา
ทำความเข้าใจกับความรักกันเสียบ้าง เพื่อให้ความ
รักกลายเป็นสิ่งสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียว ทุกท่าน
คงเห็นด้วยกับกระผม ใช่ไหมครับ

วันนี้ เราได้เรียนเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ
เพียบพร้อมด้วยรักและคุณธรรม มีความสามารถสูง
ท่านหนึ่งของเมืองไทยเรา ท่านจะมาให้ความรู้แก่
เราในแง่มุมต่างๆ ของความรัก ท่านวิทยากรผู้นั้น
ก็คือ แพทย์หญิงอมรา มลิลลา

ขอกราบเรียนเชิญท่านวิทยากรครับ

แพทย์หญิงอมรา มลิลลา

ที่ว่า ยามรักน้ำตัมผัสกรสขมก็ว่าหวาน ยาม
ห่างเหินน้ำตาลก็ว่าเปรี้ยว นั้น เราจะปรับเปลี่ยน
แก้ไขใจของเราอย่างไร เพื่อให้ชีวิตมีความราบรื่น
ไปตามธรรมชาติ ก่อนอื่น ให้เรามานิยาม *ความรัก*
กันก่อน ว่าความรักหมายความว่าอย่างไร

ความรักคือการที่คนเรามีใจเอื้ออาทรต่อกัน
ทำให้อะไรที่รู้สึกขาดตกบกพร่อง ไม่มั่นใจ ไม่แน่ใจ
ได้รับการเติมให้เต็ม

แต่บางครั้งความรักก็ทำให้อึดอัด เหมือนถูก
บีบบังคับ เป็นเพราะว่าผู้ให้และผู้รับไม่เข้าใจกัน คน
ที่เราเห็นๆ กันว่า มี ๒ แขน ๒ ขา เหมือนสัตว์
บางชนิด มี ๒ ปีก ๒ ขา แต่ ๒ ปีก ๒ ขา บางตัว
ก็เป็นนก ๒ ปีก ๒ ขา บางตัวก็เป็นไก่ บางตัวก็
เป็นเป็ด ที่นี้ เราเห็น ๒ ปีก ๒ ขา ที่เราเป็นไก่
ส่วนเพื่อนเราเป็นเป็ด พอเราบอก ไป.. ไปหาอะไร
กินกัน เพื่อนเราที่เป็นเป็ดก็ลงน้ำไปใช้ตามขี้เลน
แต่เราเป็นไก่จะไปลงน้ำได้อย่างไร เราก็ไปคุ้ยเขี่ย
ใช้ปากแหลมๆ คุ้ยดินหาหนอนหาแมลง มันก็เกิด

ปัญหา ไม่เข้าใจกัน เราจึงบ่นกันว่า รักมากๆ แล้ว
อึดอัดบีบคั้น ทำให้ย่าแยะ ก็เพราะความไม่เข้าใจซึ่ง
กันและกันนั่นเอง

ดังนั้น เรื่องที่จะคุยกันในวันนี้ จึงเริ่มด้วย
เรื่องของเรากับพ่อแม่ก่อนก็แล้วกัน

ความรัก ความห่วงหวงลูกของพ่อแม่ นั้น ไม่
ได้คลี่คลายไปตามกาลเวลา เมื่อเราเริ่มโตขึ้น เริ่ม
รู้สึก เราไปไหนมาไหนดูแลตัวเองได้ พ่อเลิกเรียน
พ่อแม่ก็ยังหวังว่า เราควรจะกลับถึงบ้านเลย อย่าง
ที่นี้เลิกสี่โมงครึ่ง พ่อแม่ก็ว่าสี่โมงสี่สิบเราต้องถึงบ้าน
แล้ว บางครั้งเรามีกิจกรรมต้องทำกับเพื่อน หรือมี
เรื่องอะไรทำเล็กๆ น้อยๆ เรากลับผิดเวลา พ่อแม่
ก็จะซักไซ้ว่าทำไมกลับบ้านช้า จะออกจากบ้านตอน
เช้า พ่อแม่ก็ถาม วันนี้จะกลับบ้านกี่โมง ใจของคน
เราที่ครูเปรียบเทียบว่าเป็นเปิดบ้างเป็นปิดบ้าง ก็
ทำนองนี้

ใจของพ่อแม่ที่ถาม เพราะว่าถ้าลูกบอกจะ
กลับห้าโมง จะได้ไม่ต้องห่วงจนกระทั่ง ๕ โมง ลูก
จะไปไหนหรือเปล่า ไม่ไปหรอกค่ะ ออกจากโรง-
๔

เรียนก็กลับบ้านเลย ถ้า ๕ โมงครึ่งแล้วลูกยังไม่กลับ พ่อแม่จะได้รู้ว่าลูกอยู่ที่สาธิต ออกจากสาธิตก็มา บ้านเลย ถ้ามีอุบัติเหตุหรือมีอะไรเกิดขึ้น ก็พอรู้ เบาะแส

ฝ่ายลูกไม่คิดอย่างนั้น ลูกคิดว่า เราโตจนแค่นี้แล้ว ยังจะมาควบคุมบีบบังคับแบบเด็กเล็กๆ อีกอะไรจะปานนั้น เห็นไหมว่า วิธีคิดของเราเบียดเบียนตัวเอง เราแปลเจตนาดีๆ ของคนอื่นให้มาเป็นเจตนาไม่ดีกับเรา เลยทำให้อีตอัดคับข้อง

ถ้าใจของเราเริ่มคิดว่า คนที่รักเราดูแลเราเข้มงวดเกินไป เราก็หาเหตุผลหรือถามไถ่ว่า ทำอย่างนี้เพราะอะไร เราจะได้เข้าใจวิธีคิดของกันและกัน คนเรามีความเข้าใจเสียอย่างแล้ว จะไม่รู้สักอีตอัดคับข้อง พ่อแม่รักลูก หรือครูบาอาจารย์รักลูกศิษย์ ก็อยากให้ลูก ให้ลูกศิษย์ของตัวดี ดีแล้ว ก็อยากให้ดียิ่งขึ้น ฉะนั้น ก็แลดูเหมือนเข้มงวด เหมือนกับว่าเราทำดีเท่าไรก็ยังดีไม่พอสักที น่าจะชมก็ไม่ชมสักที

ครูเอง เมื่อเด็กๆ ครูก็เป็นประเภทโคนันทวิศาล โคนันทวิศาลนี้เป็นเรื่องในนิทานอีสป สมัยนั้นสัตว์พูดได้ โคนันทวิศาลเป็นวัวมีเจ้าของ แล้วเจ้าของต้องพูดดีๆ ด้วย เขาจึงจะทำงานให้ ปรากฏว่า วันหนึ่งเจ้าของไปพนันกับเพื่อนว่า โคนันทวิศาลสามารถลากเกวียนที่ผูกต่อกันร้อยเล่มได้

ลองคิดดู โคนันทวิศาลเพียงตัวเดียว เอาเกวียนมาต่อกันๆ ถึงร้อยเล่ม แล้วให้โคนันทวิศาลลากขบวนเกวียนไป ลากไป จนเกวียนเล่มที่ร้อยเลื่อนมาอยู่แทนที่ตำแหน่งของเกวียนเล่มแรกที่เป็นหัวขบวน ถ้าโคนันทวิศาลทำสำเร็จ เจ้าของก็จะชนะพนัน

พอถึงวันกำหนดนัด เจ้าของพูดไม่เพราะ ออกคำสั่งกับโคนันทวิศาลว่า “ไอ้วัวดีอ ไอ้วัวขี้เกียจรีบทำงานลากเกวียนเข้า” โคนันทวิศาลน้อยใจว่า นายทำไมพูดกับเราไม่ดีต่อหน้าคนอื่น ก็ยืนเฉยเสีย ไม่ลากเกวียน เจ้าของเลยแพพนัน ถูกยึดเงินเดิมพัน มีความเสียใจมาก

โคนันทวิศาลเห็นแล้วก็เกิดความสงสาร จึงบอกเจ้าของว่า “นายๆ ไปทำพินินใหม่ เอาเดิมพันสองเท่า คราวนี้ผมจะลากเกวียนให้ ๒๐๐ เล่ม” คราวแรก ๑๐๐ เล่ม โคนันทวิศาลยินยอมเสีย ทำให้แพ้นั้นย้ายไปแล้ว คราวนี้มาบอกนายให้ไปทำพินินใหม่ โดยให้ต่อเกวียนเพิ่มเป็น ๒๐๐ เล่ม แล้วจะลากให้

นายก็ตัดพ้อว่า “๑๐๐ เล่ม เจ้ายังไม่ลาก คราวนี้จะให้ไปทำเขา ๒๐๐ เล่มหรือ” โคนันทวิศาลประท้วงว่า นายอยากพูดไม่เพราะทำไมล่ะ คราวนี้นายพูดเพราะๆ ว่า “ลูกเอ๊ย ลูกช่วยลากเกวียนให้พ่อหน่อย” นายก็ชักซ้อมว่า “แน่ะ ไม่ทำให้เสียเงินทองเพราะแพ้นั้นอีกนะ” โคนันทวิศาลสัญญาว่า “ถ้านายพูดดีๆ ผมก็จะลากเกวียน ๒๐๐ เล่มให้สำเร็จ”

นายก็ไปทำพินินในวงเงินสูงเป็นสองเท่าของเดิม พอถึงเวลา นายก็พูดกับวัวว่า “ลูกเอ๊ย ลูกช่วยลากเกวียนให้พ่อหน่อยนะ ลูกคนดีคนดี” โคนันทวิศาลก็กระวีกระวาดลากขบวนเกวียนไป จน

กระทั่งเกวียนเล่มที่ ๒๐๐ เลื่อนมาจอดแทนที่เกวียน
เล่มแรก นายก็ชนะพนัน

นี่แหละ คนเราก็เหมือนโคนันทวิศาล ชอบให้
พูดดี ๆ แล้วจะมีเรี่ยวแรงทำอะไรได้

แต่ผู้ใหญ่ไทยเราท่านมีความคิดว่า ถ้าลูกดี
แล้วให้เฉยเสีย ถ้าลูกผิดต้องดู ถ้าเราชมลูกเดี๋ยวลูก
ได้ใจ ต่อไปก็เลยทำไม่ดี พวกเราก็ประเภทโคนันท-
วิศาล ทำดีแทบตายชมชนิดหนึ่งก็ไม่ได้ เราก็เลยชัก
จะเกเร ถ้าเราคิดเสียใหม่ว่า จริง ๆ แล้วเรารู้ว่าที่
เราทำไปนั้นดี เราทำทำไม เราทำเพื่อให้ตัวเราได้ดี
เราขยันเรียนหนังสือ เราก็มีวิชาความรู้ติดตัวเรา
ต่อไปเราจะไปทำงานอะไร เราก็ทำได้เต็มเม็ดเต็ม
หน่วย เราตั้งใจทำดี ผลดีก็ได้กับตัวเรา ทำไมเราจะ
ต้องเอาใจของเราไปแขวนไว้กับลมปากคนอื่น เขา
ไม่ชมเรา เราชมตัวเราเองก็ได้ ถ้าคิดอย่างนี้ ใจของ
เรามีกำลังขึ้น เข้มแข็งขึ้น แล้วใจเช่นนี้จะสามารถ
ให้ความรักกับตัวเองได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ให้กับตัวเองได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยอย่างไร
แต่ก่อนนี้เราว่าเรารักตัวเองก็จริง แต่เรารักไม่เป็น

เราเอาใจเราไปแขวนไว้กับลมปากคนที่เราคิดว่าเรา
รักเขา เป็นต้นว่า เราชักเพื่อน เราก็คิดว่าเพื่อนจะ
ต้องชมเรา จะต้องให้กำลังใจเรา หรือว่าจะต้องเห็น
เราดีกว่าคนอื่น พอเขาไม่เห็นเราเป็นอย่างนั้น เรา
ก็น้อยใจ

พ่อแม่ก็เหมือนกัน ถ้าพ่อแม่ไม่ชมเรา เราก็ก็น้อยใจ ใจอันนี้นะ เมื่อเป็นอารมณ์ขึ้นมาแล้ว มัน
กัดกร่อนตัวเอง ทำให้เราแปลอะไรผิดๆ บิดๆ เบี้ยวๆ
อย่างที่ครูบอกเมื่อกี้ พ่อแม่ถามเพราะหวังว่าจะกลับ
บ้านเมื่อไหร่ เพื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น หรือมีอะไร จะ
ได้ติดตามให้ความช่วยเหลือเราได้ทันทั่วทั้งที่ เราก็ก็นึก
คิดว่า พ่อแม่เห็นเราเป็นเด็กทารกอยู่เรื่อย เห็นไหม
ว่าเราแปลผิดไป แล้วก็เชื่อหมดหัวใจ เกิดความ
รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ เลยกประท้วงด้วยการ โรงเรียน
เลิกแล้วเคยกลับบ้านทันที ก็เกล่เกล่เสีย

สมัยที่ครูเพิ่งจบออกมาทำงาน มีนักศึกษา
แพทย์คนหนึ่ง อยู่ปีสุดท้ายแล้ว มาฝึกงานที่โรง-
พยาบาลที่ครูทำงานอยู่ นักศึกษาคนนี้ไม่รู้ว่าเขา
ไม่ใช่ลูกของพ่อแม่ที่เอาเขามาเลี้ยง แต่เป็นลูกของ

พ่อแม่ที่มีลูกอยู่แล้ว ๑๐ คน ไม่สามารถเลี้ยงลูกที่
เพิ่มมาอีกได้ พอคลอดเสร็จก็ยกให้พ่อแม่บุญธรรม
ซึ่งไม่มีลูก อยากได้ลูกมาก เมื่อได้เด็กคนนั้นมา ก็จด
สูติบัตรเป็นลูกแท้ๆ ของตน และห้ามใครที่รู้เรื่องพูด
ให้เด็กรู้เป็นอันขาด คือให้ทุกคนบอกเด็กคนนั้นว่า ผู้
เป็นแม่คลอดเขาออกมาเอง

ฝ่ายแม่จริงๆ ก็ยังคงติดตามดูลูกอยู่เรื่อย
เมื่อลูกเติบโตได้เรียนเป็นนักศึกษาแพทย์ ก็มาหา
เด็กแล้วบอกว่าตัวเองเป็นแม่ มีหลักฐานหลายๆ
อย่างมาอ้าง ทำให้เด็กตกใจมาก เพราะตลอดเวลา
ไม่เคยรู้เลยว่าตัวไม่ใช่ลูกจริงๆ ของพ่อแม่ที่เลี้ยงมา
เมื่อเริ่มจะจนต่อคำอ้างอิงของแม่จริงๆ ก็ไปถามพ่อ
แม่ที่อยู่ด้วยว่า ตัวเขาใช่ลูกจริงๆ หรือ พ่อแม่ก็ไม่
ได้เฉลียวใจว่า พ่อแม่แท้ๆ จะมาทำอย่างนี้ เพราะ
ตอนที่ยกลูกให้มาเลี้ยง ก็สัญญากันแล้วว่าจะไม่มา
ติดต่อ ไม่มาทวนลูกเลย แล้วตัวเองก็ปากหนัก ไม่ได้
ถามลูกว่า เรื่องอะไรจึงมาถามไถ่อย่างนี้ ก็ยื่น
กรานทำเตี๋ยว่า แน่นนอน เป็นลูกสิ เพราะแม่คลอด
ออกมาเอง ลูกรู้สึกกลางแกลงที่พ่อแม่ไม่ซักถามถึง

สาเหตุ ดัดบทยีนกรานท่าเดียว เหมือนไม่พูดความจริงต่อกัน ก็เสียใจ แทนที่จะเล่าให้รู้เรื่องว่า มีคนมาอ้างว่าเป็นแม่ พาพี่น้องที่ลำบากยากจนมาหาที่โรงเรียน ก็ไม่ได้เล่า แต่คิดเตลิดด้วยอารมณ์ไปว่า ถ้าพ่อแม่รักเราจริงก็ต้องอภัยให้เราทุกอย่าง ไม่ว่าจะดีอย่างไร เราจะทำอะไรไม่ดีแค่ไหน ก็ต้องอภัย เด็กที่เรียนดี เชื่อฟังพ่อแม่ อยู่ในโอวาท พูดอะไรก็มีเหตุมีผล ที่นี้ก็เริ่มปฏิบัติ แม่บอกให้ทำอย่างนี้ ก็ไม่ทำ ถึงเวลาควรกลับบ้านก็เถลไถลไปกับเพื่อน เริ่มประพฤติไม่ดีเพื่อจะทดสอบพ่อแม่ โดยคิดไปว่า ถ้าพ่อแม่รักเราจริง ต้องอภัยให้เราทุกอย่าง

เมื่อเด็กเริ่มมีพฤติกรรมอย่างนี้ ญาติผู้ใหญ่หลายคนรู้ว่าเด็กไม่ใช่ลูก ก็มาเตือนพ่อแม่ว่า “เห็นไหม เมื่อเอาลูกเขามาเลี้ยง เอาเมียของเขาอม มันก็ไม่แน่นอน เพราะฉะนั้น ต้องทำใจว่า เมื่อเด็กไม่ดีเราก็ต้องดูตามเนื้อผ้า ที่จะเลี้ยงเขาเป็นลูกจริงๆ มอบทรัพย์สินมรดกให้ทั้งหมดนั้น มันก็ไม่แน่แล้ว เพราะเขาอาจจะเอาไปใช้เสียหายได้” ทางพ่อแม่เมื่อได้ฟัง ใจที่เคยรักอย่างทุ่มเท ก็เริ่มลังเล เอ.. นี้

เราจะเป็นอย่างที่เขาว่ารีเปล่านะ เรียกลูกมาเตือน
แล้วลูกยังทำหูทวนลม ก็เริ่มคล้อยตาม ถ้าเป็นอย่าง
นี้ เราจะไว้เนื้อเชื่อใจเขาได้หรือ

ทั้งสองฝ่ายก็เริ่มระแวงซึ่งกันและกัน แล้วก็
เลยในที่สุด ถึงเวลาสอบไล่ปีสุดท้ายเพื่อจะจบเป็น
หมอ ก็สอบไม่ได้ เด็กก็เกิดอาการทางประสาท จะ
พักเรียน พ่อแม่ก็ว่า มั่นอนาคตของลูกเอง ถ้าลูก
ไม่ปรับตัวแก้ไขทำให้ดี ไม่มีวิชาความรู้ แล้วพ่อแม่
เป็นอะไรไป ทรัพย์สินที่มีอยู่ก็หมดได้ เกิดไฟไหม้
หรือโจรมาปล้นไป ลูกก็จะพึ่งพาตัวเองไม่ได้ ลูกก็
คิดไปว่า น่ากลัวพ่อแม่จะไม่ให้มรดกเรา เลยไปกัน
ใหญ่ จนอาจารย์ที่ดูแลแนะนำให้ปรึกษาจิตแพทย์
แล้วเรียกเด็กมาพบเป็นระยะๆ

ช่วงนั้นเองที่เขามาฝึกงานที่โรงพยาบาลที่ครู
ทำงานอยู่ เขาถูกใจกับครู ก็คุยกันมีความสนิทสนม
จนเขาเล่าเรื่องชีวิตของเขาให้ฟัง พร้อมทั้งความ
รู้สึกหัวน้ใจว่า พ่อแม่ไม่รัก ไม่อภัยให้เขา ครู
ก็อธิบายให้เขาฟังว่า “ถ้าเขาเป็นพ่อแม่ ถึงจะรัก
อย่างไรก็ตาม รักต้องมีระเบียบวินัยด้วย มีกฎเกณฑ์

ด้วย ไม่ใช่รักแบบที่สมัยนี้ มีคำว่า พ่อแม่จ๋าอย่าฆ่าฉันเสียนะ การรักแบบตามใจโดยไม่มีขอบเขต ก็คือความรักที่ฆ่าลูก เพราะว่าลูกทำอะไรผิด แทนที่จะเตือนจะดุ กลับสนับสนุนว่าดี ลูกก็จะติดเป็นนิสัย ไม่รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด ต่อไปจะอยู่กับใครก็อยู่ไม่ได้ เพราะทำสิ่งที่ผิดที่พลาดไป เป็นต้นว่า ไปลักขโมยของเขา พ่อแม่ก็บอก ดี ลูก โต้ขึ้นติดนิสัยไปขโมยเขาเข้า คราวนี้ถูกตำรวจจับได้ให้เข้าคุก กลายเป็นไม่ดีแล้วสิ พ่อแม่ก็มาร้องให้คร่ำครวญว่า ตายจริงลูกทำไมทำอย่างนี้ ลูกก็ว่า อ้าว.. เมื่อเด็กๆ ทำอย่างนี้ แม่ก็ว่าดีทั้งนั้น ตอนนี้จะมาติฉันได้อย่างไร ครูเปรียบเทียบให้เขาฟังอย่างนี้

เขาก็เริ่มได้คิด ในที่สุดก็กลับตัวกลับใจ ประพฤติตนอยู่ในเหตุผล ตั้งใจเรียนหนังสือ แล้วไปเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้พ่อแม่ฟัง พ่อแม่อธิบายว่า ที่ไม่เล่าความจริงให้ฟัง เพราะไม่ทันคิดว่าพ่อแม่จริงๆ จะมาหา มาแสดงตัวอย่างนี้ ทางญาติทุกคนก็ห้ามปรามไว้หมดแล้ว จึงไม่คิดว่าลูกจะรู้เรื่องได้

เวลาที่เรารักอะไรหรือจะทำอะไรให้ใคร เริ่ม
ต้นตอ มีความจริงต่อกัน เช่น เราเอาเด็กมาเลี้ยง
เป็นบุตรบุญธรรม เราก็ต้องบอกความจริง หา
จังหวะที่จะบอก พ่อเด็กอายุขวบกว่าๆ เราก็เริ่ม
เล่าให้เด็กฟังเรื่อยๆ ว่า นี่นะ พ่อแม่อยากมีลูกก็มี
ไม่ได้ เสียใจ ต่อมาก็คิดว่า ถ้าเรามีลูกของเราเอง
อาจจะไม่ดีอย่างที่เรไปเลือกมาก็ได้ พ่อแม่ก็ไป
เลือกๆ ในที่สุดก็ชื่นใจ เพราะว่าเด็กที่เลือกมา ได้
อย่างที่ใจเราชอบ ถ้าคลอดออกมาเองอาจจะไม่ดีเท่า
คือ ให้เด็กเริ่มรู้ว่า ถึงเขาไม่ใช่ลูกก็จริง แต่เรารัก
เราภูมิใจในเขามาก โตขึ้นเขาก็ไม่มีปมด้อย ใครพูด
อะไร เขาก็มีภูมิคุ้มกันอยู่ในใจ ให้ไม่หวั่นไหวตามไป
เพราะฉะนั้น โปรดจำไว้ เวลาที่เรารักอะไร
รักใคร ขอให้มีความจริงต่อกัน ถึงความจริงจะแล
ดูน่ากลัว เป็นต้นว่า พ่อแม่เราเกิดเป็นโรคร้ายแรง
เป็นมะเร็ง เราก็หาวิธีที่จะบอกท่าน ให้มีความจริง
ต่อกัน อย่าปิดบังกัน ถ้าคิดว่าพ่อแม่จะรับความ
จริงไม่ได้ทันที เรามีวิธีที่จะพูดอย่างไรให้นุ่มนวล
๑๔

แต่ไม่หลอกกัน อันนี้สำคัญที่สุด เมื่อมีความจริงต่อกันแล้ว เราจะช่วยกัน หรือเราจะดูกัน หรือจะมีระเบียบวินัยอย่างไร ก็จะเป็นเหตุผล อธิบายให้ฟังกันได้ เพราะฉะนั้น *ความรัก ไม่ใช่หมายความว่า จะต้องตามใจกันตลอดกาล* ถ้าเธอไม่ตามใจฉัน แปลว่าเธอไม่รักฉัน อย่างนั้นเป็นอารมณ์ ไม่ใช่เหตุผล ไม่ใช่ความถูกต้อง

เรารักแล้ว มีความจริงต่อกันแล้ว มีอะไรติดตามมา *มีหน้าที่* เราเป็นลูก เราก็มีหน้าที่ต้องเป็นลูกที่ดี เราต้องปฏิบัติอย่างไร จะต้องเรียนหนังสือ ต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ต้องรู้ว่าจะประพฤติตัวอย่างไร ถ้าเข้าใจอย่างนี้ เราก็เริ่มใช้ความรักในทางที่ถูกต้องกับตัวเอง เพื่ออบรมบ่มปั้นให้ตัวเองดี เพราะรักแล้วไม่มีคำว่ายากและทำไม่ได้ แต่ถ้าไม่รัก พออะไรไม่ชอบใจ เราก็เลิก ไม่ทำ ถ้าเรารักพ่อแม่ รักครู อาจารย์ รักตัวของเราเอง เราก็หนักเอาเบาสู้ ไม่มีคำว่ายากและไม่ได้สำหรับสิ่งที่เรารัก ความรักจึงเป็นเหมือนกับแรงที่เคลื่อนเราให้เอาสิ่งที่ติงามของเราออกมา เพราะถ้าไม่รักแล้ว เขาบอกให้ปิ่นเขา ก็

ชี้แจง ไม่ป็นหรือก แต่ถ้รักแล้ว อีกนิตหนึ่งนะ
อีกน้อยนะ แล้วก็อีกสักน้อยเถอะ เราก้ทำได้สำเร็จ
ใจที่มีรักพันผูกกันไว้เนี้ สามารถทำให้สิ่งมหัศจรรย์
เกิดขึ้นได้จริง

คราวหนึ่ง ครูไปในงานมุกิตาจิตของหัวหน้า
พยาบาลหออภิบาล ห้องไอซียู เพื่อเป็นเกียรติแก่
พยาบาลท่านนี้ที่เกษียณอายุ โรงพยาบาลก็เชิญ
คนไข้หนักๆ ที่รอดชีวิต และประทับใจในบริการของ
คุณพยาบาลท่านนี้ ให้มาเล่าถึงความประทับใจของ
ตัวเองให้ผู้คนได้รับทราบ

ปรากฏว่า มีคนไข้คนหนึ่ง ซึ่งครูฟังแล้ว
ประทับใจมาก คนไข้คนนี้เป็นหนุ่มฉกรรจ์ มาอยู่ที่
หออภิบาลเพราะประสบอุบัติเหตุ ตำรวจทางหลวง
พาเขามา ตอนเข้ามา เขาไม่รู้สึกตัวเลย หมอบอก
กับญาติว่า ไม่รับรองว่าจะรอดหรือไม่รอด ระหว่าง
นั้นเขาไม่รู้ตัวอยู่เป็นอาทิตย์ ในช่วงที่เขาเหมือนไม่
รู้ตัว เหมือนลอยอยู่ในปุยมะฆนั้น เขาจะรู้เวลามีมือ
หนึ่งซึ่งมีกำลังมาก มาแตะที่ตัวเขา แล้วมีเสียงพูด
ให้กำลังใจ มือที่มาแตะนี้ ทำให้ใจที่กำลังลอยไปไม่

รู้หนเหนือหนได้กลับมารวมตัวกัน เกิดสติรู้ตัวขึ้น
แต่สักพักสติก็เลื่อนลงไปอีก เป็นอย่างนี้อยู่ทุกวัน

คุณพยาบาลท่านนี้ เมื่อมาถึงหออภิบาล ก็จะ
เยี่ยมคนไข้ทุกคนไปตามรายเตียง แต่ละเตียง แต่ละ
เตียง คนไหนที่พูดกันรู้เรื่อง ก็จะถามไถ่ให้กำลังใจ
คนไหนไม่รู้ตัว ท่านจะเอามือไปวางที่หน้าอกข้าง ที่
แขนข้าง แล้วเริ่มแผ่เมตตา เอาพลังใจของท่าน สิ่ง
ที่ท่านกระทำที่เป็นบุญเป็นกุศล มาเป็นพลังให้คนไข้
ฟื้นขึ้นมา ตอนบ่ายเลิกงาน ก่อนออกเวรไป ท่านก็
จะไปลาคนไข้แบบนี้ คนไข้รายนี้ก็สัมผัสพลังนี้ได้

ต่อมา เขาเริ่มรู้ตัวดีขึ้น เวลากลางวันมักไม่
เจ็บไม่ปวด อาการดี แต่พอกกลางคืน กลับมีอาการ
ปวดหรืออาการผิดปกติขึ้นมาใหม่ บางทีมีความ
รู้สึกหาที่สบายไม่มี เจ็บปวดเสียจนกระทั่งอยากเลิก
หายใจไปเสียเลย แต่พอจะเลิกหายใจไปจริงๆ ก็คิด
ถึงความห่วงหาอาหารของคุณพยาบาล ที่ก่อนจะลง
เวรไป เธอจะมาให้กำลังใจ “เป็นอย่างใบบ้างคะ มี
อะไรที่ดิฉันจะช่วยคุณได้บ้าง ค่ะ ค่ะ กลับให้สบายนะ
คะ แล้วพบกันพรุ่งนี้”

ถ้าเราเลิกหายใจ แล้วคุณพยาบาลมาพบ
เตียงว่างเพราะเราตายไป คุณพยาบาลก็ต้องเสียใจ
ว่าเธอบกพร่องตรงไหนหรือ เพราะฉะนั้น อดทน
อีกหน่อยเถอะ หายใจต่อไปก่อน พรุ่งนี้จะได้ลาคุณ
พยาบาลว่า ระหว่างคุณลงเวรไปแล้ว ถ้าอาการผม
หนักหนาสาหัส จนหายใจไม่ไหว หยุดหายใจไป ไม่
ใช้ความผิดของคุณหรอก คุณทำดีที่สุดแล้ว แล้วมัน
ก็เป็นอย่างนี้ทุกที ตอนกลางวันอาการของเขาจะ
ปกติดี คุณพยาบาลมาร่ำลาจะลงเวร เขาก็ลืมทุกที
ไป เขาเป็นอย่างนี้อยู่ ๗-๘ วัน แล้วอาการก็ค่อยๆ
ดีขึ้นจนหายเป็นปกติ

เขาสรุพบว่า ถึงหมอจะดี ยาจะดี อะไรๆ จะดี
ทั้งหมดก็ตาม แต่ที่เขายังมีชีวิตอยู่ได้จนทุกวันนี้
เป็นเพราะคุณพยาบาล ถ้าใจเขาไม่รักและผูกพันใน
น้ำใจที่คุณพยาบาลเอื้อเฟื้อกับคนไข้ทุกคนแล้ว เขา
คงไม่รอดวิกฤตตรงนี้ได้ พอถึงเวลาที่กระวน-
กระวายจนเหลือทน เขาคงทอดอาลัยคิดหยุด เลิก
หายใจเถอะ จะตายก็ให้ตายไป

ใจที่มีความรักความผูกพันต่อกันนั้น มีการให้
ให้ความเสียสละ ความอดทน ทำให้เราพยายามเพื่อ
สิ่งที่ดี ทั้งๆ ที่เราไม่รู้ว่าอะไรไหวหรือไม่ แต่ก็อดทน
อีกนิดเถอะนะ อีกหน่อยเถอะน่า เช่นตัวอย่างเมื่อ
น้ำท่วมบั้งได้หลายปีมาแล้ว ปรากฏว่า ตอนที่น้ำ
ซัดป่ามา มียาย แม่ และหลานชาย ๒ คน กำลัง
คุยกันอยู่ น้ำซัดพัดแม่กระเด็นหายไปต่อหน้าต่อตา
ยายกับหลานทั้ง ๒ คนเกาะพุงกันตะเกียกตะกาย
ไปจับขอนไม้ได้ ยายโอบหลานทั้งสองให้เกาะขอน
ลอยตัวอยู่ในน้ำ เพื่อจะมีใครมาช่วย

เวลาผ่านไป จากกลางวันเป็นเย็น เป็นค่ำคืน
ยายรู้สึกหนาวจนตะคริวจับ ฉันทงตายแน่ ยายคิด
ขณะที่ความรู้สึกดับวูบไป มารู้ตัวอีกครั้งเมื่อถูก
หลานคนเล็ก ๔ ขวบเขย่า แล้วพูดกรอกหูว่า “ยาย
หายใจไว้ ยายตายไม่ได้”

ยายซึ่งกำลังแย่งจันทงจะหมดสติอยู่แล้ว
กลับรู้สึกตื่นตัวขึ้นฉับพลัน เราจะต้องหายใจ เรา
ตายไม่ได้ เพราะหลานจะอยู่กับใคร พลังของความรัก
ความห่วงใยหลาน ถักทอให้ใจของยายเกิดกำลัง

แกร่งกล้าขึ้น จนพวกหน่วยช่วยเหลือเห็นยายกับ หลานเกาะขอนไม้อยู่ จึงนำเรือมาช่วยขึ้นจากน้ำได้ เมื่อถูกสัมภาษณ์ ยายก็เล่าว่า “ตอนที่ใจหวีๆ เหมือนจะตาย เพราะทนไม่ไหวแล้ว เสียงหลานก็ ก้องขึ้นในหัวว่า ..ยายหายใจอีกนิดหนึ่ง ยายตายไม่ได้.. ยายตายไม่ได้ ..ยายก็เลยรู้ตัวขึ้นมาอีก”

เมื่อเอาความรักมาใช้กันทำนองนี้ เราจึง สามารถผันพลังของเรา ศักยภาพของเรา มาใช้ได้ เต็มเม็ดเต็มหน่วย ทำให้สามารถทำในสิ่งที่เราเองก็ ไม่เชื่อว่าตัวจะทำได้ ความรักจึงเป็นน้ำประสานโลก ประสานใจแต่ละดวงๆ ที่ไม่เหมือนกัน เป็นไก่อ้าง เป็นเปิดบ้าง เป็นนกบ้าง ให้เข้าใจกันได้ แล้ว พยายามกระทำความดีงามทั้งปวงเพื่อส่วนรวม ทำให้โลกสงบร่มเย็นเป็นสุข แล้วเราก็อยู่กันอย่าง ศานติ

ถ้าจะโกรธจะเกลียดกัน เราก็เอาความอภัย คือความไม่มีพิษมีภัย มาใส่ไว้ในใจเรา แล้วเรื่องที่เรา รู้สึกว่าทนไม่ได้ ทนไม่ไหว ก็จะเบาขึ้น ในที่สุดเราก็ ตั้งต้นกันใหม่ได้ เพราะเปิดก็เข้าใจแบบเปิด ไก่ก็

เข้าใจแบบไก่ ตกลงเราก็รับในความเป็นจริงของแต่ละฝ่ายกัน มันก็อยู่กันได้ โดยไม่ได้หมายความว่า “นี่ถ้าเธอรักฉัน เธอต้องเลือกเอาว่า เธอจะเอาฉัน หรือจะเอาอีกคนหนึ่ง” แบบนั้นไม่ใช่รักแล้ว แต่เป็นความเห็นแก่ตัว ความคับแคบ เพราะมีข้อแม้ที่ต้องเลือก เอาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ถ้ารักกันจริง ไม่ต้องเลือก มันเอาหมดทุกฝ่าย เพราะว่ารักมีแต่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นความงอกงาม ทำให้คนที่มีความทุกข์อยู่ก็มีความสุข คนที่มีความสุขอยู่แล้วก็มีความสุขเพิ่มขึ้น รักเป็นของดี มีคุณมีประโยชน์กับทุกฝ่าย ให้ครูดูซิว่า มีคำถามอะไรเข้ามา

ถาม พ่อแม่รักลูกทุกคนเท่ากันจริงหรือเปล่า

ตอบ จริงค่ะ แต่จริงในแง่ของครูนะ นิ้วของเรา ๕ นิ้วเท่ากันไหม ไม่เท่า ถ้าครูถามคุณว่า รักนิ้วไหนมากที่สุด เอ.. นิ้วก็อยุ่ดูจะไม่ได้เรื่องกว่าเพื่อน งั้นขอสับนิ้วก็อย่าทิ้งเออะ ตัวก็เล็กนิดเดียว ไม่เห็นจะนำดูตรงไหนเลยนะ ไม่มีใครยอมให้ครูสับทิ้งแน่ ชื่นครูรุ่มร่ามเข้าไปใกล้ เจ้าของนิ้วอาจจะชกครูกระเด็น

ไปเลยก็ได้ เพราะฉะนั้น ที่ครูบอกว่า พ่อแม่ทุกคน รักลูกแต่ละคนเท่ากันนั้น ดูเผินๆ ก็ทำนองเดียวกับ นิ้ว ๕ นิ้วที่ไม่เท่ากัน ถ้าดูไม่เป็นก็เหมือนกับพ่อแม่ลำเอียง แต่ความจริงท่านรักเท่ากันหมดทุกคนแหละ ถ้าเรามีตาทิพย์มีหูทิพย์เข้าไปเห็นไปได้ยินในใจของท่านได้

ครูเคยเจออะเจอแม่คนหนึ่ง ถ้าลูกคนนี้มาเฝ้าพยาบาลอยู่ แม่ก็จะตำหนิว่า เจ้านี้ะไม่ได้เรื่องเลย สู้คนอื่นที่ไม่ได้มาไม่ได้ ลูกก็น้อยใจเสียใจกลับไป ครั้นคนที่ถูกชมอยู่เมื่อกี้มาเฝ้า กลับกลายเป็นว่าไม่ได้เรื่อง ทำอะไรก็ไม่ถูกใจ สู้เจ้าคนที่เพิ่งกลับไปไม่ได้ ก็จะเป็นอยู่อย่างนี้ทุกวัน คือ คนที่กำลังเฝ้าอยู่จะถูกบ่นว่าอย่างโน้นอย่างนี้ คนไม่อยู่กลายเป็นตัวที่ดี รู้ใจ จนในที่สุด ลูกๆ มาคุยกันจึงรู้ความจริง ก็เลยหายน้อยอกน้อยใจ

หรือพ่อแม่อีกคนหนึ่ง ลูกคนนี้เรียกใช้ได้เรื่องถูกใจ ก็จะเรียกใช้แต่คนนี้ทุกครั้งไป จนลูกนึก อะไรกัน เรียกใช้แต่เราอยู่คนเดียว ครั้นมีของกินของใช้ อะไร กลับนึกถึงลูกสุดท้อง ให้อยู่แต่คนนั้น ส่วนคน

ที่เรียกใช้ไม่เคยให้อะไรเลย จนลูกน้อยใจ เมื่อมีคนถามว่า รักลูกคนไหน ท่านตอบทันทีว่า รักคนที่ไม่เคยให้อะไรสุดหัวใจเลย

เพราะฉะนั้น จำไว้ พ่อแม่รักลูกทุกคนเท่ากัน แต่แสดงออกเหมือนนิ้ว ๕ นิ้ว ที่ยาวสั้นไม่เท่ากัน ท่านรักแต่ละคนในแง่ที่ท่านเห็นของท่าน แล้วแสดงออกขาดๆ เกินๆ ตามแบบของท่าน เราก็อย่าไปน้อยใจ ถ้าบังเอิญท่านรักเราแบบถูกใจใช้แต่เรา แล้วไม่เคยนึกถึงเราเมื่อมีของจะให้ ก็อย่าไปอิจฉาน้องตัวเล็กที่ทำอะไรก็ไม่ใช่ แต่ท่านเอ็นดู มีอะไรก็ต้องหวงเก็บเอาไว้ให้

ท่านอาจารย์สอนครูว่า ลูกบางคนโตแล้วก็จริง แต่ในสายตาพ่อแม่ยังเหมือนเด็กปัญญาอ่อน เพราะฉะนั้น ก็ต้องให้ทรัพย์สินเงินทองเป็นมรดกไว้เยอะๆ เพื่อใช้เลี้ยงตัวได้ พวกเรา ท่านเห็นว่าโตแล้ว ทำมาหากินได้ มีหลักมีฐานแล้ว เพราะฉะนั้นไม่ต้องให้อะไร ตั้งตัวได้แล้ว ท่านภูมิใจในเรา เวลาเราดูพ่อแม่ ดูให้เป็นอย่างนี้ เราจะได้ภูมิใจในตัวเอง จะได้ชื่นใจ ไม่น้อยใจว่าท่านรักลูกไม่เท่ากัน

ถาม พ่อกับแม่ชอบชมลูกคนอื่น พ่อเราทำดีกว่า
ลูกคนอื่นนั้น พ่อแม่ไม่เคยชมเลย

ตอบ อันนี้เป็นความจริง พ่อแม่ครูก็เหมือนกัน จน
กระทั่งครูเคยน้อยใจ แล้วก็ไปประท้วงว่า ทำอย่างนี้
ได้ยังไง พ่อแม่เลยอธิบายว่า หน้าที่ชมลูกเป็นของ
คนอื่น หน้าที่พ่อแม่ต้องเกี่ยวเอาไว้ พ่อแม่ชื่นใจนะ
ที่เราดีกว่าลูกคนอื่น แต่ต้องหวังคำชมไว้ ชมแล้ว
เดี๋ยวเราเหลือ ดีแตก แต่คนอื่นอย่ามาตำหนิลูกฉัน
นะ เป็นได้ฆ่ากันตายเลย ผู้ใหญ่ท่านเชื่ออย่างนี้
พ่อแม่จะไม่ชมลูกนะ จำไว้ การที่พ่อแม่เจียบเฉย
แปลว่าท่านพอใจแล้ว ชื่นใจแล้ว แต่ถ้าท่านตำหนิ
แปลว่าเรายังไม่ดี ยังบกพร่อง ถ้าท่านเฉย แอบดู
สิว่า ท่านแอบชมกับคนอื่น แต่ไม่ชมให้เราได้ยิน
เพราะผิดธรรมเนียม เดี่ยวเราเหลือ ดีจะแตกเสีย

ถาม ทำตัวอย่างไรให้คนอื่นชอบ

ตอบ เป็นตัวของตัวเอง ถ้าเขาจะชอบเรา เขาก็
ต้องชอบอย่างที่เราเป็น ถ้าเราแปลงตัวเป็นจิ้งจก
อยู่กับผีเสื้อเขี้ยวก็เป็นตัวผีเสื้อเขี้ยว ไปอยู่กับไม้กระดาน

สีน้ำตาลก็เป็นจิ้งจกสีน้ำตาล ถ้าอย่างนั้นก็แย เรา
จะอึดอัดใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ถ้าเขาชอบตัวที่เรา
เสแสร้ง เราจะอึดอัดใจ เราเป็นตัวของเราอย่างนี้
แหละ อะไรที่เราพอใจ เราสบายใจ เราก็เป็นของ
เรา แต่สิ่งนั้นต้องไม่ใช่นิสัยไม่ดีที่มีรกรากมาจากกิเลส
คนบางคนเป็นเปิด บางคนเป็นไก่ บางคนเป็นนก
เราก็เป็นตามธรรมชาติของเรา ถ้าเขาจะชอบ เรา
เขาก็ต้องชอบที่ธรรมชาติเหล่านี้ของเรามันถึงจะอยู่
กันได้ได้อย่างสบาย แต่ถ้าเราเที่ยวพบฝาสีเขียวอ่อน
ก็เป็นเขียวอ่อน พอไปพบฝาน้ำตาลก็เป็นสีน้ำตาล
แบบนี้เราจะกุ่มใจ อึดอัดใจ เพราะไม่ใช่ตัวของเรา
เราก็เป็นตัวของเรา ถ้าเขาชอบก็ชอบ ถ้าเขาไม่ชอบ
เราก็หาคนอื่นที่รสนิยมตรงกัน นิสัยถูกโฉลกกันดี
กว่า เราจะได้สบายใจ

ถาม *ความรักในวัยเรียน มีข้อดีข้อเสียอย่างไร*

ตอบ ถ้าเรารักเป็น อย่างที่ครูพูดให้ฟัง รักแล้วเกิด
ความอดทน อดกลั้น รู้หน้าที่ มีความรับผิดชอบ
พากันตั้งใจเรียนหนังสือให้ดี เรามีนิสัยอะไรไม่ดี

เรารักเขา เราจะต้องทำตัวให้เขาภูมิใจ ให้เขาชื่นใจ
กับเรา เราก็ปรับปรุงตัวเราให้ดี อย่างนี้ความรัก
เป็นสิ่งที่ดี เพราะว่ามันช่วยดึงเราให้เกิดนิสัยยอดทน
อดกลั้น ดึงศักยภาพที่ดีของเราออกมาให้เต็มเม็ด
เต็มหน่วย

แต่ถ้ารักในวัยเรียนแล้วไม่สนใจใฝ่เรียนหนังสือ
เราหนีไปดูหนังกันเถอะ อย่าเชื่อฟังพ่อแม่เลย พา
กันใจแตก กล้าทำอย่างที่เราอยากทำเถอะ ถ้าเป็น
อย่างนี้ ไม่เรียกว่ารักแล้ว ท่านเรียกว่าช่วยกันบ่อน
ทำลายซึ่งกันและกัน สิ่งนี้เป็นความประมาท รู้เท่า
ไม่ถึงการณ์ แต่เราเข้าใจไปว่าเป็นความรัก จริงๆ
แล้วเป็นการตามใจกิเลสของเรา ให้เราถลำทำสิ่งที่
เป็นพิษเป็นภัยกับตัวเอง

ถาม โดนเพื่อนในกลุ่มไม่ชอบ และรู้สึกว่าเป็นเพื่อนๆ
อยากไล่ออกจากกลุ่ม เป็นคนคิดมากด้วย ทำอย่างไรดี
ตอบ เราก็ต้องดูก่อนว่า กลุ่มเพื่อนเราเป็นกลุ่มที่ดี
มีเหตุผล เป็นที่ยอมรับจากครูบาอาจารย์และสังคม
หรือเปล่า ถ้ากลุ่มมีความคิดดี ดำเนินการงานถูกต้อง

การที่เขาไม่ชอบเรา แสดงว่าเราคงมีอะไรบกพร่องจริง เราก็ต้องหาคนที่เราไว้วางใจได้ว่า เขาไม่ลำเอียง สิ่งที่เขาบอกเราจะเป็นการส่องกระจกให้เราเห็นที่ผิดที่บกพร่องของเรา แล้วตั้งใจฟังเขาให้ดี อะไรที่เขาแนะนำ เอามาพิจารณาไตร่ตรอง ถ้าเห็นว่า จริงนะ ที่เขาพูดเป็นความจริง เราขอบคุณที่เราไม่มีตาจะมองเห็นตัวเองได้ เราก็เอามาปรับปรุง ถ้าเป็นแบบนี้ เราก็สามารถจะทำให้ตัวเราเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และอยู่กับเขาต่อไปได้

แต่ถ้ากลุ่มเป็นกลุ่มไม่ดี เป็นกลุ่มที่เอาแต่อารมณ์ ทำในสิ่งไม่ถูกต้อง แล้วเขาจะพาเราไปทำสิ่งไม่ถูกต้องด้วย แต่เราไม่ยอมทำตาม เขาเลยจะไล่เราออกจากกลุ่ม ถ้าแบบนี้ เราก็ไม่ต้องคิดมาก ออกจากกลุ่มไปเลย เพราะเราต้องรักษาคุณงามความดีของเราเอาไว้

ท่านอาจารย์ของครูสอนครูว่า ขวางโลกเท่าไหนขวางไป แต่อย่าขวางธรรม อะไรที่ดีที่ถูกต้อง เป็นธรรม เป็นเหตุเป็นผล เราต้องอนุรักษ์เอาไว้เป็นสมบัติของเรา เป็นหลักให้ใจแน่วแน่มั่นคง เพราะ

ฉะนั้น สิ่งใดที่ถูกต้องดีงาม ถ้ากลุ่มไม่เห็นดีงาม เราก็สลัดกลุ่มทิ้งไป ขวางเขาไป แต่ไม่ขวางธรรม แต่ถ้ากลุ่มดี และพยายามให้เราปรับปรุงข้อบกพร่องของเรา อย่างนั้น เรามาปรับมาปรุงตัว ให้เราออกงามขึ้น เจริญขึ้น ก็จะเป็นคุณ เป็นประโยชน์

การคิดมากนี้ ถ้าคิดด้วยเหตุผล คิดด้วยปัญญาเห็นชอบ จะคิดมากเท่าไรๆ ก็มีคุณมีประโยชน์ แต่ถ้าคิดแล้วเป็นอารมณ์ คิดแล้วน้อยเนื้อต่ำใจ โกรธคนนั้น หมั่นไส้คนนี้ อาฆาตพยาบาทคนนั้น ถ้าอย่างนี้ คิดแล้วใจของเราไม่สบาย เราเบียดเบียนตัวเอง คิดอย่างนี้ เป็นพิษเป็นภัย ไม่ดี เราจึงต้องดูที่คุณภาพ การคิดมากไม่ได้หมายความว่า เป็นของไม่ดีทุกครั้งไป เราต้องดูคุณภาพก่อน คิดอย่างไร คิดแล้วเบียดเบียนตัวเอง คิดแล้วเบียดเบียนผู้อื่น คิดแล้วเฟื่องโทษเขา ถ้าเป็นทำนองนี้ไม่ดี แต่ถ้าคิดแล้ว มีทางออก แก้ไขปัญหา ทำให้เรามีเหตุมีผล ทำให้เราอดทน มุมนานะ แล้วก็ทำให้เราก่อร่างสร้างตัวให้ดีขึ้น อย่างนี้ ยิ่งคิดยิ่งเป็นคุณเป็นประโยชน์

ถาม ถ้ามีคนมาชอบหลายคน ทำอย่างไร จะเลือกใครดี จะปฏิเสธอย่างไร ตอบรับอย่างไร โดยไม่เสียหน้าใจกัน

ตอบ ตอนนี้อ่าเพิ่งรีบร้อนเลย ท่านผู้รู้กล่าวไว้ว่า เดี่ยวไปพบไม้งามเข้า ขวานก็บิ่นเสียแล้ว เพราะว่าเรายังมีเวลาอีกยาวไกล ตอนนี้อยู่ ม. ๔ เท่านั้น กว่าเรียนจบยังอีกตั้งหลายปี ถ้าเรารีบร้อนไปตอบรับตั้งแต่ตอนนี้ ต่อไปพบคนต้องใจยิ่งกว่าขึ้นมา แล้วคราวนี้จะทำไงล่ะ ขวานก็บิ่นไปเสียแล้ว เหมือนท่านอาจารย์ของครูเล่าถึงเจ้าชายนันทะพระอนุชาของพระพุทธเจ้า

ในพิธีอภิเษกสมรสของเจ้าชายนันทะกับเจ้าหญิงชนบทกัลยาณี พระพุทธเจ้ารับนิมนต์ เสด็จมาพร้อมกับพระภิกษุสาวก เสวยภัตตาหารเสร็จทรงอนุโมทนาแล้ว ประทานบาตรในพระหัตถ์แก่เจ้าชายนันทะ เจ้าชายนันทะดำริว่า พระพุทธองค์คงจะให้ถือไปส่งถึงประตู แล้วให้ใครมารับไป

พระพุทธเจ้ามีพระประสงค์จะให้เจ้าชายนันทะบวช ทั้งๆ ที่เป็นวันมงคลนั้นแหละ เพราะฉะนั้น เสด็จถึงประตูแล้ว พระพุทธเจ้าก็ไม่ตรัสให้พระ

สาวกองค์ไหนรับบาตรจากเจ้าชายนันทะ ท่านก็
ละล้าละลัง จะคืนบาตรให้ใครก็ไม่กล้า ด้วยความ
เคารพยำเกรงพระพุทธเจ้า ได้แต่เหลียวกลับไปดู
เจ้าหญิงชนบทกัลยาณี ซึ่งตรัสเรียก “ทูลกระหม่อม
เสด็จกลับมาไวๆ” พระนันทะพระทัยหาย เสด็จตาม
พระพุทธเจ้าไป เมื่อถึงพระวิหารนิโครธาราม พระ
พุทธเจ้าตรัสถามว่า นันทะจะบวชได้ไหม เจ้าชาย
นันทะไม่อาจกราบทูลปฏิเสธ ทั้งๆ ที่ไม่อยากบวชเลย
พระพุทธเจ้าทรงให้พระนันทะผนวชด้วยเอหิภิกขุ-
อุปสัมปทา

พระนันทะผนวชแล้ว แต่พระทัยยังครุ่นนึกถึง
แต่เสียงที่เจ้าหญิงชนบทกัลยาณีเรียกให้กลับมาไวๆ
ไม่เป็นอันภาวนา หม่อมกษัตริย์ทั้งหลายก็ล้อพระนันทะ
ว่า ภาวนาถึงแต่เจ้าสาวๆๆ เมื่อบวชไปได้ ๓-๔ วัน
พระพุทธเจ้าพาพระนันทะไปเที่ยวในป่า ดูนกดูลิง
ดูค้าง แล้วตรัสถามว่า สวยกว่าเจ้าสาวไหม พระ
นันทะก็น้อยพระทัยว่า เจ้าสาวของพระองค์ออกสวย
ยอดเยี่ยม แล้วทำไมพระพุทธองค์เอามาเปรียบ
เทียบกับนางลิงนางค้าง

ต่อมา พระพุทธเจ้าพาพระนันทะไปบนสวรรค์
พอเห็นนางฟ้า คราวนี้พระนันทะลืมน้ำเจ้าสาว นางฟ้า
องค์นี้ก็สวย องค์นั้นก็สวย พระพุทธเจ้าทรงรู้ใน
พระทัย ตรัสถามว่า นันทะอยากได้อองค์ไหนล่ะ ถ้า
ภาวนาดี ๆ แล้ว จะเอาองค์ไหนก็จะขอให้ เมื่อกลับ
มาถึงวิหาร พระนันทะเร่งภาวนาใหญ่จนหมู่เพื่อนล้อ
พระนันทะไม่ได้ภาวนาเอามรรคผล แต่ภาวนาเอา
นางฟ้า พระนันทะก็ไม่สนพระทัย เพราะพระ
พุทธเจ้าตรัสแล้วว่า ถ้าภาวนาดี จะเอานางฟ้าองค์
ไหนก็จะขอให้ทั้งนั้น

เมื่อตั้งพระทัยภาวนาไปไม่หยุดไม่ถอย ถึงจะ
ภาวนาเอานางฟ้าก็จริง เมื่อพระทัยสงบ มีสติ มี
สมาธิเป็นฐาน ก็เกิดปัญญาขึ้น พระนันทะเห็นพระ
ทัยของพระองค์เองว่า ไม่แน่นอน เชื่อถือไม่ได้
ตอนแรกเราก็อารักเจ้าสาวของเราสุดหัวใจ ไม่มีใคร
สวยกว่า พอไปเห็นนางฟ้าเข้า ลืมน้ำเจ้าสาวเสียแล้ว
นี่ถ้าเราอยู่กินกับเจ้าสาวแล้ว ต่อไปเกิดหลงใหล
ผู้หญิงอื่นเหมือนหลงนางฟ้า อย่างนี้ คงยุ่งแน่ ยิ่ง
มีลูกด้วยแล้ว จะเกิดทุกข์เดือดร้อนสักเพียงไหน

พระนันทะเห็นไปถึงคุณที่พระพุทธเจ้าบัญญัติ
ศีลว่า เราต้องซื่อตรงกับคู่ครองของเรา ถ้าใจเริ่มไป
เห็นคนอื่นน่าสนใจ เราต้องไม่มอง ไม่ไปชื่นชม ต้อง
รักษาใจของเราให้เที่ยงตรง เพราะใจของเราเชื่อ
ถือไม่ได้ กลับกลอก เป็นอนิจจัง เปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอดเวลา เดียวเป็นอย่างนั้น เดียวเป็นอย่างนี้ ไม่
มีสาระแก่นสารให้ยึดเป็นตัวเป็นตน เป็นอนัตตา
เป็นที่ตั้งของความทุกข์ทั้งปวง ชีวิตของคนเราเป็น
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เท่านั้นเอง พระนันทะสลด
สังเวชพระทัย น้อมเข้าสู่วิปัสสนา ในที่สุดก็บรรลु
อรหัตผล ไม่เอาแล้วนางฟ้า

นี่แหละ ถ้ามีคนมาชอบหลายคน เราก็ดูเอา
ไว้ก่อน แล้วพิจารณาให้เป็นธรรม ไม่ต้องเอา
ถึงขั้นพระนันทะหรอก เอาเพียงแค่ว่า รักกันดีกว่า
ซัง มีเพื่อนหลายๆ คน ดีกว่าไปผูกขาดกับคนใดคน
เดียว ตอนนี้อย่างยังมีเวลาอีกเยอะ เราบอกว่าเป็น
เพื่อนกันไปก่อน แล้วพอถึงเวลาที่เรียนจบแล้ว มี
ปริญญาแล้ว เราค่อยมาพิจารณากันให้จริงจัง
เพราะฉะนั้น เราก็ไม่ทำให้ใครเสียหน้าใจ เป็นเพื่อน

กันไป ดูกันไป ศึกษากันไป รู้จักสนิทสนมกันเพิ่มขึ้น
ตามเวลาที่ผ่านไป ต่อไปประสบการณ์ทั้งของเรา
และของเพื่อนที่มีมากขึ้น ทำให้ต่างก็รู้จักตัวเองมาก
ขึ้น ถึงตอนนั้นก็ไม่ต้องเลือกแล้ว ใจจะรู้ของมันเอง

ถาม รักเขาข้างเดียว จะทำอย่างไรให้เขามาชอบ
ตอบ ใจของคนเรา จะรักจะชอบใครนั้น ไม่มีกฎ
ไม่มีอะไร ที่จะมากำหนดว่า ถ้าฉันเป็นคนดีแล้วเขา
จะต้องชอบเรา ใจที่จะมารักมาชอบกันมีสาเหตุอยู่
๒ ประการ

สาเหตุหนึ่ง คือ ธรรมชาติสอนเราว่า ใจเป็นคน
ละส่วนกับกาย ร่างกายหรือกายเนื้อเมื่อหมดลมหายใจ
แล้วก็ตาย ตายแล้วเอาไปเผา เอาไปฝัง ก็ไม่มี
ความรู้สึก แต่ใจไม่ตาย ใจเปรียบเหมือนตัวเราที่
นั่งอยู่ในห้องนี้ ห้องก็คือกายเนื้อ ถ้าเกิดอยู่ดีๆ มี
ระเบิดขึ้นมา ห้องนี้พัง เราก็ออกทางประตูไป ไม่ได้
พังติดไปกับห้องนี้ด้วย ใจก็เหมือนกัน พอร่างกาย
หมดลมหายใจ ใจก็เป็นอิสระออกจากกายเนื้อ กลาย
สภาพเป็นกายละเอียด ไม่ตาย

ถ้าใจเคยรักใคร่ชอบใครผูกพันกับใคร กลายเป็นกายละเอียดแล้วก็ยังจำได้ ยังรักอยู่ชอบอยู่ ถึงจะมากเกิดใหม่ก็ยังฝังใจอยู่ พอเห็นกันปุ๊บ แบบที่เรียกว่ารักแรกพบ หรือบุฟเฟต์สนนิवास หรือที่เราว่านิยายน้ำเน่านะ พอเห็นกันปุ๊บก็พากันหอบผ้า หอบผอนหนีตามกันไป แบบนี้เขาเรียกว่าบุฟเฟต์สนนิवास รักแรกพบ มันมีจริง

อีกสาเหตุหนึ่ง เรามาเจอเจอกัน เป็นเพื่อนกัน หรือมีหน้าที่การงานที่จะต้องทำด้วยกัน ก็เกิดความสนิทสนมเห็นอกเห็นใจกัน ความดีความงามค่อยๆ มาผูกพัน ทำให้ใจเกิดนิยมนิยมขึ้นกัน แล้วก็กลายเป็นความรัก อย่างนี้ก็เป็นเรื่องของปัจจุบันที่มาอุปถัมภ์เกื้อกูลกันขึ้น

เมื่อสาเหตุเป็นได้แบบนี้ แล้วเราว่า เรารักเขาข้างเดียว ทำอย่างไรให้เขามาชอบ ถ้าเราคิดว่าเรารักชนิดที่เรียกว่า ไม่ได้เขาแล้วเราคงขาดใจตาย เราก็เพียรพยายามสืบเสาะว่า เขาชอบอะไร เขาอยากได้อะไร แล้วพยายามทำให้เขาเห็นในน้ำใจและคุณงามความดีของเรา แต่อย่าเพิ่งไปหวังมาก ทำ

ใจครึ่งต่อครึ่งไว้ว่า พยายามแล้ว ถ้าเขายังไม่ชอบ ก็ไม่เสียใจ เพราะเรื่องของใจเป็นสิ่งที่ใครก็บังคับกันไม่ได้ บางทีเขาอาจเป็นนกก็ชอบนกด้วยกัน เราเป็นปลา เขามาชวนว่า คุณมาบินกับฉันนะ เราก็ขึ้นจากน้ำไม่ได้ อย่างนี้ถ้าอยู่ด้วยกันไปคงแย่ ชีวิตไม่มีความสุขหรอก

เพราะฉะนั้น ถ้าเรารู้ว่า เราชักเขาข้างเดียว แล้วเราพยายามแล้วก็ยังไม่มีที่ท่าว่าจะสัมฤทธิ์ผล เราก็อย่าเอาใจของเราไปจมอยู่ตรงนั้นเลย เป็นการเบียดเบียนตัวเองเปล่าๆ พยายามหาอุบายให้ใจรักกันเหมือนเพื่อน รักกันอย่างคนที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ไม่ต้องรักชนิดที่ต้องมาเป็นคู่ครองกัน

ถาม น้องผู้หญิงเป็นคนเจ้าระเบียบ ชอบดูน้องคนเล็กซึ่งยังเด็กอยู่ เราในฐานะลูกคนโตก็ดูน้องผู้หญิงว่าดูมากเกินไป เพราะบางเรื่องไม่สมควรที่จะดูน้องก็น้อยใจว่าเราไม่รัก เราในฐานะพี่คนโตควรทำอย่างไร

ตอบ เราก็บอกกลับไป เพราะพอเราดูเข้า น้องก็ว่าพี่ไม่รัก เราก็บอกน้องว่า นี่นะ น้องคนเล็กก็น้อย

ใจน้อง อย่างที่น้องกำลังน้อยใจอยู่นี้แหละ แต่เขายัง
เล็กอยู่ ยังประท้วงไม่เป็น เพราะฉะนั้นเราเลิกการดุด
กัน พี่ก็จะไม่ดูน้องผู้หญิง น้องผู้หญิงก็อย่าไปดูน้อง
คนเล็กเลยนะ เรามีอะไรก็พูดกันดีๆ เราเล่าเป็น
นิทานเปรียบเทียบสอนกัน

ถ้าจะทำอย่างนี้ เราเองต้องทำมาตรฐานตัว
เราให้ดี ไม่ใช่ว่า เดียวเราเพลอ เราก็ดูน้อง ว่าแต่
เขาอิเหนาเป็นเอง ถ้าอย่างนั้นก็ไม่ได้เรื่อง ถ้าจะดู
อะไรกันก็เล่าเป็นนิทานแทน

เหมือนช่วงหนึ่ง หลานของครูอยู่โรงเรียน
อนุบาล แล้วเขาคงกำลังค้น핀เขา พอเล่นกับ
เพื่อนสักเดี๋ยวเดี๋ยวก็จะกัดเพื่อนตรงหัวไหล่บ้าง กัด
ตรงพุงบ้าง จนกระทั่งเวลาไปรับกลับบ้าน แม่มี
ความหวาดเสียว ไม่อยากพบคุณครูเลย เพราะกลัว
ว่าจะถูกฟ้องเรื่องลูกสาวไปกัดคนโน้น ไปกัดคนนี้
ที่นี้ยิ่งถูกแม่ดู เขายังรู้สึกสนุก ไม่รู้ว่าการถูกกัดนี้
เจ็บอย่างไร แม่เลยคิดว่า ถ้ากัดลูกดูบ้าง เขาจะได้
เจ็บแล้วเลิก ลูกกลับสนุกมากขึ้น เห็นเป็นการเล่น
ที่ตื่นเต้น แทนที่จะเข้าใจว่า นี่คือการลงโทษ

พอตื่นนอนนั้นครูอ่านนิทานชาดกเรื่องลูกช้าง
เกเรอยู่ ก็เลยเล่าให้เขาฟัง คือ ลูกช้างตัวหนึ่งเป็น
กำพรวด ไม่มีใครอบรมสั่งสอน ใครห้ามอะไร มันก็
เข้าใจว่าเขาเล่นกับมัน มันก็ทำสิ่งที่เขาห้ามนั้น
คนเลยเรียกมันว่าลูกช้างเกเร

วันหนึ่ง รั้งของนกไ้ถูกพายุพัดหล่นลงมาอยู่
กลางทางเดิน แม่นกหว่งลูกนก ๒ ตัวที่ยังบินไม่ได้
และติดอยู่ในรั้ง พยายามเอาปากคาบรั้งหลบเข้าข้าง
ทาง ก็ไม่สำเร็จ จะเอาลูกบินออกจากรั้งเพื่อไปอยู่
ในที่ปลอดภัย ลูกก็ชนอ่อนบินไม่ได้ แม่นกก็วิตกมาก
เพราะรั้งหล่นอยู่กลางถนน ถ้าช้างเกเรเดินมา ลูกนก
ต้องถูกเหยียบแบนแต่ดแต่แน่เลย

ขณะที่มันกำลังคิดเช่นนั้น ช้างเกเรก็โผล่มา
จริงๆ แม่นกกระวนกระวายบินไปชักชวนลูกช้างให้
เดินไปทางอื่นเถอะ ลูกช้างก็รู้ทันว่า แม่นกคงมี
อะไรอยู่ทางที่มันจะไป ก็เดินเรื่อยเข้ามาจนเห็นรั้ง
มันก็ถามว่าทำไมรั้งถึงมาอยู่กลางทางอย่างนี้ แม่
นกก็อธิบายว่า พายุพัดตกลงมา ขอให้ลูกช้างเดินไป
ทางอื่นดีกว่า จะได้ไม่เหยียบรั้ง ลูกช้างก็สนุกกว่า

แม่เล่นด้วย มันก็เดินมายกเท้าข้างหนึ่งไว้เหนือรัง แล้วถามว่า เหยียบอย่างนี้หรือ แม่ก็หัวใจจะวาย ไล่ลูกข้างให้ไปทางอื่นๆ เสีย ลูกข้างก็ว่าขอลอง เหยียบเบาๆ นะ แต่แท้ที่จริงตัวลูกข้างหนัก แค เหยียบเบาๆ พอยกเท้าขึ้น ปรากฏว่ารังก็แบน ลูก นก ๒ ตัวแหลกไปหมดแล้ว แม่ก็ไดแต่เกาะ ซากรังร้องให้อยู่ตรงนั้น

แม่ก็มีเพื่อนเป็นกบกับแมลงวัน ทุกวัน สัตว์ ๓ ตัวนี้จะนัดเจอกัน วันนั้น รอเท่าไรๆ แม่ก็ไม่ มาสักที กบกับแมลงวันก็ตามหาแม่ ก จนมาพบ แม่ก็ร้องให้เกาะรังที่แหลกอยู่ แม่ก็เล่าให้กบ กับแมลงวันฟัง

แมลงวันหัวเสนาธิการ ปลอบแม่ ก ไม่ต้อง ร้องให้ เราจะสั่งสอนลูกข้างเกรให้รู้ตัวบ้าง มันก็ คิดแบบของแมลงวันว่าจะสั่งสอน โดยให้แม่ กบิน ตามลูกข้าง ไม่ว่าจะเดินไปทางไหน พยายามตีวง เข้าไป จิกตามขอบตาไปให้รอบ จนกระทั่งเป็นแผล เลือดออก จากนั้นแมลงวันไปวางไข่ แผลก็มีหนอง ขึ้น หนองหนองไซเข้าไปจนกระทั่งตาถูกข้างบอด

พอลูกช้างบอด คราวนี้เป็นหน้าที่ของกบไปพา
พรรคพวกมา ปกติบร็องตรงไหนคือหนองน้ำ แต่
แมลงวันให้กบพาฝูงไปที่เหว แล้วไปร้องอยู่ตรงเหว
เมื่อลูกช้างตาบอดกระหายน้ำ ไม่รู้ว่าจะกระเซอะ-
กระเซิงไปทางไหน พอได้ยินเสียงกบร้อง ก็ดีใจว่า
ที่นั่นจะมีน้ำ มันก็มุ่งไปตามเสียงกบ เราจะได้สั่งสอน
ลูกช้างเกรงให้รู้ว่า ทำคนอื่นเจ็บ ตัวเองตกเหว มัน
ก็เจ็บอย่างนี้ แต่แมลงวันไม่รู้ว่าจะตกเหวแล้วเป็น
อย่างไร

สัตว์ทั้งสามตัวก็ปฏิบัติการเพื่อสั่งสอนลูกช้าง
จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ พอกบพาฝูงมาร้องที่เหว
ลูกช้างก็บ่ายหน้าไป แต่เหวนั้นสูงชัน ไม่ใช่เหวที่
ตกลงไปแล้ว จะปีนขึ้นมาได้ง่ายๆ พอลูกช้างตกลง
ไปกระแทกหินก็ขาหัก กลับขึ้นมาไม่ได้ ลูกช้างก็
ตายอยู่ในเหวนั้น

ระหว่างที่ครูเล่าถึงลูกช้างไปเหยียบรังนกไส้
ครูก็เปรียบเทียบกับเหมือนคนบางคนที่ไม่กัดเพื่อน
แล้วว่าสนุก หลานก็เริ่มเข้าใจ พอเล่าถึงลูกช้างตก
เหว เขาก็ถาม นี่เพื่อนจะมาทำลูกตกเหวอย่างนี้รึ

เปล่า ครูก็อธิบายว่า เวลาเราทำอะไรให้คนเจ็บ คนเสียใจ เขาก็จะสอนให้เราเจ็บเราเสียใจบ้างเป็นธรรมดา แต่เด็กต่อเด็กไม่รู้วิธีที่จะสอนกันว่าจะสอนหนักเบาแค่ไหน ก็เลยเถิดไปถึงตายได้ ตั้งแต่นั้น หลานก็เลิกไม่ไปกัดเพื่อนอีกเลย

เราก็สอนน้องเราทำนองนี้ เล่าเป็นนิทานเปรียบเทียบ อีกหน่อยก็ไม่ต้องดูกัน ต่อไปก็สนุกเราก็รักกันกลมเกลียวกัน น้องหญิงที่เป็นคนเจ้าระเบียบ ชอบดู ก็จะกลายเป็นคนมีอารมณ์ขัน

การมีระเบียบเป็นของดี แต่วิธีสอน ต้องเอาให้พอเหมาะกับอายุของผู้ถูกสอน จะได้เป็นการเรียนรู้ที่สนุก ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้ทำนองว่า ให้เราโตขึ้นมาเท่านี้ก่อนเถอะ เราจะแก้แค้นเอาคืนบ้างถ้าอย่างนั้นก็ไม่ได้

ถาม ถ้าคนรักเห็นแก่ตัวจะมีวิธีพูดอย่างไรกับคนรักให้เขาปรับตัวดี

ตอบ เราก็บอกเขาตรงๆ ว่าที่ทำอย่างนี้ไม่ดี เป็นการเห็นแก่ตัว คนอื่นเขาก็มีหัวใจเหมือนกัน ถ้าผม

ทำอย่างนี้กับคุณแล้วคุณจะชอบไหม หรือถ้าฉันทำอย่างนี้กับคุณ คุณจะชอบไหม คือชี้แจง บอกให้เห็นกันชัดๆ เลย บางทีคนบางคนก็ไม่เห็น ไม่รู้ เขาอาจจะเป็นลูกคนเดียว ถูกตามใจจนกระทั่งไม่เข้าใจความรู้สึกของคนอื่นก็ได้

คนรักกันต้องมีความจริงใจต่อกัน ชื่อตรงต่อกัน เราเตือนกันได้ อย่าเอาแต่ตำหนิกันอย่างเดียว อธิบายเหตุผลด้วย ที่ว่าอย่างนี้เห็นแก่ตัว มันเห็นอย่างไร แล้วคนอื่นทุกข์เดือดร้อนอย่างไร ถ้าเขาเข้าใจ ได้เห็นที่ผิดแล้ว ก็เห็นทางที่จะแก้ไขปรับปรุงได้ คนบางคนชอบตำหนิอย่างเดียว แต่ไม่มีทางให้เลือก ไม่มีทางให้แก้ไข เขาอยากแก้ไขปรับปรุงตัว ก็ไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร

เพราะฉะนั้น การจะสอนใคร จะดูใครหรือตำหนิใคร เราต้องอธิบายให้เขาเห็นทางจะแก้ไข หรือมีทางออกอย่างไรให้ด้วย การแนะนำของเราถึงจะมีประโยชน์มีคุณค่าเต็มที่ โดยเฉพาะเวลาจะดูใคร จะเตือนใคร ให้เรามองใจที่เมตตา ดุนี้ไม่ใช่ดูเพื่อให้เขาได้อาย หรือจะตำหนิเขาให้สาสมกับโทษะถ่ายเดียว

แต่เราดูเพื่อหวังปรับปรุงแก้ไขเขา ถ้าใจของเรามีเมตตาอยู่เป็นพื้นฐานแล้ว คลื่นของใจที่หวังดีต่อกันจะเป็นเหมือนสนามแม่เหล็ก ดึงดูดให้เขาเปิดหูเปิดใจที่จะฟังที่จะเรียนรู้

วาทะที่จะพูดก็จะมีเมตตา เป็นเหตุเป็นผล ไม่ใช่พูดแบบตำหนิ หรือประจานต่อหน้าธารกำนัล ให้เขาได้อาย เรารู้กาลเทศะ เลือกเวลาที่อยู่กันตามลำพัง หรือมีเวลาพอจะอธิบายรายละเอียด พูดจาซักถามกันได้เต็มที่ ไม่ใช่พูดกันโต้แย้งๆ กลาง ๆ ก็ต้องไปทำอะไรอื่นแล้ว แบบนั้นการเตือนก็ไม่ได้ผล เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ถาม ถ้าคนรักเรามีนิสัยแย่มาก คนอื่นมองไม่ดี แต่กับเราเขาทำดี ยังจะควรรักต่อไปไหม

ตอบ ขอครุฑถามก่อนว่า เราซุดดินทำอุโมงค์อยู่กัน ๒ คน หรือเราไปทำสถานีอวกาศอยู่กัน ๒ คนได้ไหม ไม่ได้ มนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม ต้องมีเพื่อนฝูง มีใครที่บางครั้งเราไปพึ่งพาอาศัย หรือบางครั้งเราเป็นฝ่ายช่วยเหลือเกื้อกูล เพราะฉะนั้น ถ้าคนที่เรารัก

ดีแต่กับเราคนเดียว แปลว่า โดยพื้นฐานเขาไม่ใช่ดีจริง ๆ แต่ดีกะใหญ่ เหมือนอย่างกับเนื้อเราไม่ดี แต่เราเอาทองมากะใหญ่เอาไว้ พออยู่กันไป ๆ ถลอกได้ของไม่ดีก็ไหลออกมา ถ้าดีแท้ ต้องดีกับทุกคน ๆ ทั่วไป

ถ้าเป็นของดีจริง กับศัตรูเราก็ดีด้วย กับมิตรเราก็ดีด้วย แต่ถ้าเขาเลือกดีเฉพาะบุคคล แปลว่าเราถูกกิเลสเขา เขาถึงดีด้วย แต่ถ้าเราผิดกิเลสเขาขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่เขาเคยดีกับเรา เขาก็จะฆ่าเราได้ ดีอย่างนี้อันตราย

ถ้าเรารักเขา เราก็ควรจะเตือนเขาให้ปรับปรุงตัวอย่างไร แก้ไขตัวอย่างไร ถ้าเขายอมปรับปรุงแก้ไข เราก็สมควรจะรักต่อไป เป็นกำลังใจ ช่วยเหลือให้เขาดีขึ้น แต่ถ้าเตือนแล้ว ชี้แนะแล้ว เขาก็ยังไม่ยอมฟัง ยังจะเอาตามอำเภอใจอยู่อย่างนั้น เราก็คงต้องค่อย ๆ ปลีกตัวออกมา เพราะถ้าคบกันอยู่ต่อไป เขานั้นแหละ จะกลืนเราให้แยะตามไปด้วย แล้วอีกหน่อยเราก็จะเป็นคนเดียวกับผีดี เดียวกับผีร้าย

ผีเข้าผีออกตามเขาไปด้วย

ถาม จำเป็นต้องมีเหตุผลใหม่ว่ารักเขาเพราะเหตุใด
ตอบ มันไม่มีเหตุผลหรอก เรื่องของความรักเป็นเรื่องของใจ ถ้าใจรักใจชอบเสียแล้ว ทั้งๆ ที่เขาไม่สวย ไม่เก่ง เป็นคนไม่ดี แต่ใจมันก็รัก อยากช่วยเหลือเกื้อกูลเขา ทีนี้เมื่อรักแล้ว อย่าให้พากันเบียดเบียนตัวเอง ทำร้ายตัวเอง ทำร้ายคนอื่น อย่างนั้นไม่ดี รักแล้วให้มองหาว่า มีแง่ดีอะไรที่เราจะพยายามดึงซึ่งกันและกันให้ดีขึ้นทั้งคู่ ดึงสิ่งดีงามออกมาใช้ให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ไม่จำเป็นต้องมีเหตุผล คนจะชอบกัน พบหน้ากัน พูดคุยกันถูกใจ มันก็ชอบกันแล้ว เหมือนมีคนถามเรา ทำไมชอบสีเขียวล่ะ ไม่รู้สิ พอเห็น ใจมันก็ชอบของมัน การจะมีเหตุผลสำหรับทุกอย่างในชีวิต มันก็เครียดเกินไป เราใช้ใจของเราสัมผัสเอาบ้าง แต่เมื่อสัมผัสแล้ว ระวังอย่าให้เป็นอารมณ์ไป ให้เป็นการเกื้อกูลกัน เป็นการดึงเอาคุณงามความดีมาเสริมเติมให้แก่กันและกัน

ถาม หลานชายอายุ ๑๘ หนีโรงเรียนไปคอยเอาใจ
แฟนที่ไม่เรียนหนังสือ จะแก้ไขอย่างไรให้กลับมา
เรียนตามปกติ

ตอบ เราคงต้องคุยกับเขาแบบผู้ใหญ่ อายุ ๑๘ ถือ
ว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ชี้แจงให้เขาเห็นว่า การที่เขาคิด
จะเอาจริงเอาจังกับแฟนที่ไม่เรียนหนังสือ เขาต้อง
เตรียมหาสตางค์ให้ได้เป็นสองเท่า เพราะนอกจากจะ
เลี้ยงตัวเอง ยังต้องเลี้ยงแฟนที่เหมือนคนทุพพลภาพ
ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เพราะไม่เรียนหนังสือ แล้ว
เราก็นี่เรียนเสียอีก จะเอาอะไรมาเป็นทุนรอนตั้ง
ต้นชีวิตด้วยกันล่ะ ตกลงมองแล้วไม่มีทางรอด แต่
ถ้าเราคิดเอาจริง หนักเอาเบาสู้ ขวนขวายหาวิชา
ความรู้ หาความชำนาญที่จะทำงานหาเงินมา
สร้างครอบครัว ก็พอจะเห็นความสุขความสมหวังได้
ถ้าอธิบายให้เขาเห็นอย่างนี้ แล้วเขายังดึงดื้อถือรั้น
ยังคิดว่าต้องไปคอยเอาใจแฟนอยู่ เราก็คงต้องปล่อยให้
เขาเรียนรู้เอาเอง

แต่ไม่ใช่เราทิ้งขว้าง ไม่ดูดำดูดี เราก็คอยตาม
ดู มีอะไรไม่ชอบมาพากลก็ให้เหตุผล ชี้ให้เห็นว่า ทำ

อย่างนี้แล้ว ต่อไปจะเป็นอย่างไร เพื่อนๆ เขาเรียนหนังสือกัน เขาสอบกัน เวลาผ่านไป เราไม่เรียนนานๆ จะกลับมาเรียนใหม่ เราก็ได้หน้าลิ้มหลัง ไม่อยากเรียนพอดครู่น ไปเรียนกับรุ่นน้อง เราก็มีปมด้อย เราเตรียมตัวเตรียมใจกับเรื่องพวกนี้หรือยัง ถ้าเขายังไม่ได้คิด เราก็ต้องใจเย็น คนเราแนะนำกันได้ แต่จะไปบีบบังคับให้เชื่อกันไม่ได้ เราต้องทำใจของเราให้สงบ รับความจริง วางเฉย เป็นปัจจุบัน

แต่กิริยาไม่ใช่วางเฉย มีอะไรจะเตือน จะช่วยเขา เราก็เตือนก็ช่วยอยู่อย่างสม่ำเสมอ แต่ใจไม่ไปหงุดหงิด ไม่ไปโกรธแค้น ไม่พูดจาประชดประชันให้เขาน้อยใจ เขาจะยิ่งตื้อหนักขึ้นไปอีก แล้วเลยพาลรู้สึกว่ ทุกคนไม่เห็นใจ ไม่เข้าใจ เพราะฉะนั้น หากเขาผิดพลาดอะไร ก็ไม่กล้าจะมาบอก มาหาเรา อย่างนี้ก็เหมือนเรายังผลักเขาให้แยะหนักเข้าไปอีก

พยายามรักษาใจของเราให้สงบเฉย แต่กิริยายังต้องคอยตามดูตามหวังตามเตือนตามบอกเขาอยู่อย่างเดิม ถ้าเขายังละเมออยู่ ปลุกยังไม่ตื่น เราก็ให้โอกาสเขาละเมอไป เมื่อไรเขาตื่นขึ้นมา คราวนี้ก็

จะช่วยเหลือกันได้เต็มที่

ถาม ครูอาจารย์รักเราจริงหรือไม่ แล้วทำไมต้องทำให้เรารู้สึกไม่ดีด้วย แล้วทำไมต้องไร้เหตุผลใส่เราด้วย จริงหรือที่ครูอาจารย์ไม่หวังผลประโยชน์จากพวกเรา เพราะอาจารย์บางคนก็ทำตัวให้เรารู้สึกไม่ดีด้วย รู้สึกว่าท่านไม่ได้รักเรา

ตอบ ครูอาจารย์สมัยนี้ บางท่านก็แก่กว่าเราไม่กี่ปี หรือหก วุฒิภาวะทางใจก็เหมือนๆ กับเรา เราดี้อ เราร้าย ครูอาจารย์ก็เหมือนฝาผนัง เราขว้างฟุตบอลไป ฝาผนังก็กระเด็นฟุตบอลมาใส่หน้าเรา มันก็ขนมจิ้นผสมน้ำยาเหมือนกัน ครูอาจารย์ก็ไม่ใช่พระอรหันต์หรือพระพุทธเจ้านี่นา ก็ยังมีอารมณ์รักชังโกรธเกลียด โดนซ้อมหนักๆ เข้า นोटก็หลวม ก็หลุดได้เหมือนกัน

ถ้าเรารู้สึกว่าครูอาจารย์ไร้เหตุผลใส่เรา เราก็โน้มตรงนี้มาเตือนตัวเองว่า แล้วที่เราทำใส่ครูอาจารย์อยู่นี้แหละ เรามีเหตุผลหรือเปล่า หรือเราก็เริ่มต้นไปทำดีทำต่อยกับครูอาจารย์เหมือนกัน เฟ่งโทษ

แต่ท่าน เราก็ไม่มีเหตุผลเหมือนกันนั่นแหละ เวลาที่เรารู้สึกสะเทือนใจกับใคร อย่าไปมองคนนั้นอย่างเดียว แต่ให้ย้อนกลับมามองเราเอง ว่าเราเป็นอย่างไรบ้างหรือเปล่า

ถ้าย้อนกลับมามองเราด้วยทุกครั้ง เราจะได้ประโยชน์ เพราะบางที่เราไม่เห็นหรือกว่า ที่เราทำลงไป จนกระทั่งพออีกฝ่ายหนึ่งทำใส่เรา.. เอ๊ะ.. เมื่อกี้เราทำกริยาอย่างนี้ใส่ครูหรือเปล่านั้น อาจใช่ก็ได้ ที่นี้เราจะระวัง จะมีเหตุผลมากขึ้น จะเคารพ นบনอบให้สมฐานะที่เป็นลูกศิษย์ ถ้านึกได้อย่างนี้ กริยามารยาทของเราจะนุ่มนวลขึ้น รู้กาลเทศะขึ้น

จริงหรือที่ครูอาจารย์ไม่หวังผลประโยชน์จากพวกเรา แน่نون ครูอาจารย์ก็ต้องหวังผลประโยชน์ให้ลูกศิษย์เป็นคนดี ให้ลูกศิษย์ที่เราอุตส่าห์พุ่มพัก รักถนอมเรียนดี ทำให้ครูมีหน้ามีตา นึกอย่างนี้แล้วใจเราก็สบายขึ้น แต่ถ้าเราไปนึกว่า ท่านหวังผลประโยชน์จากเรา ไม่ได้ตั้งใจสอนให้เราได้รับความรู้หรือ ท่านจะเอาเงินเดือน เอาค่าสอนพิเศษ ถ้าคิดอย่างนี้ ใจของเราถลอกปอกเปิก เหมือนเราไม่

กตัญญูรู้คุณครูอาจารย์ ใจเราขาดทุน เป็นนิสัยไม่ดี
ซึ่งจะมีผลบ่อนทำลายเรา

ฝึกเราให้หิบบกข้อดีของคนอื่นออกมา ข้อ
บกพร่องนั้นย่อมมีกันทุกคน ถ้าจะเพ่งหาข้อบกพร่อง
ให้มองหาแต่ของตัวเอง เพื่อแก้ไข แต่อย่าไปมอง
หาของคนอื่น เพราะมองแล้วทำให้ใจขึ้นขี้สนิม ใจ
เสื่อมคุณภาพ พยายามหาข้อดีมาเพื่อประคองใจ
ของเราให้เคารพครูบาอาจารย์ เราจะได้ทำตัวให้สม
ฐานะที่เป็นนักเรียน ถ้าเราพบว่าอาจารย์เป็นนก
เราเป็นปลา จะพูดจะจาอะไรมันก็ไปกันคนละทาง
สองทาง สิ่งที่อาจารย์แนะนำ เราก็มารู้ว่าเราทำไม่ได้
ตัวเรารู้สึกไม่ดีด้วย พาลต่อไปว่า อาจารย์ก็ไม่ได้
รักเรา ทำนองเดียวกับลูกหมีกกับลูกปลา

ลูกหมีกไม่รู้ว่ลูกปลาขึ้นจากน้ำไม่ได้ แม่สอน
ว่ามีอะไรก็แบ่งปันให้เพื่อนบ้าง ลูกหมีกหนาวเพราะ
หิมะตก มันก่อไฟผิงแล้วรู้สึกอุ่นสบายดี มันบอกตัว
เอง เราต้องเป็นเด็กดี ถึงแม่ไม่อยู่ เราก็ต้องเอาลูก
ปลามาผิงไฟ จะได้อุ่นสบายด้วย ก็ปลาเป็นเพื่อนเรา
นี่ ลูกหมีกก็ขยายกองไฟให้ใหญ่ขึ้น แล้วไปอุ้มลูก

ปลาขึ้นมาจากน้ำ ฝ่ายลูกปลาก็ตระหนกตกใจ ตาย
แล้ว เราทำอะไรนี้ ลูกหมีถึงได้จองเวรกับเรา จะเอา
เรามาปิ้งกิน

บางที่ครูอาจารย์กับเราก็กินของลูกหมีกับลูก
ปลา มีความคิดต่างกันอย่างนี้ก็ได้ เราอย่าไปเพ่ง
โทษให้ใจเราขึ้นสนิมเลย ไม่ชอบก็อย่าสร้างเรื่องขึ้น
มาปะทะกัน เพราะเป็นไปไม่ได้ที่คนทุกคนจะมีนิสัย
เหมือนกัน ขึ้นชอบกัน

วิชาที่อาจารย์สอน เราก็ดังใจเรียน ไม่ใช่ว่า
ไม่ชอบอาจารย์แล้ว เราไปพาลถึงวิชาด้วย อย่างนั้น
เบียดเบียนตัวเอง เป็นความคิดที่ไม่ถูก ถ้าปล่อยให้
เป็นนิสัยแล้ว ต่อไปในชีวิตจะเอาตัวไม่รอด เพราะ
คนเราจะต้องพบทำนองลูกหมีกับลูกปลา ทั้งที่บ้าน
ที่โรงเรียน หรือที่ทำงาน

ถ้าเราจัดใจของเราอย่างนี้ แล้วตั้งใจทำ
หน้าที่ให้ไม่บกพร่อง หน้าที่เราเป็นลูกศิษย์ เราก็ก็นึก
เป็นลูกศิษย์ที่ดี ไปเรียนวิชาของท่าน เราก็ดังใจเอา
วิชาความรู้ใส่ตัวให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่วนนิสัยที่
ไม่โผล่กัน เราก็ก็นึกไปวิพากษ์วิจารณ์ ต่างคนต่างอยู่

ถ้าทำได้แบบนี้ อีกหน่อยใจของเราจะมีหลัก เมื่อไปทำงาน ไปเจอเพื่อนร่วมงาน หรือเจเจ้านายที่เป็นทำนองนี้ เราก็ไม่กระเทือน ไม่ทุกข์เดือดร้อน ไม่อย่างนั้น คนบางคนตั้งใจทำงาน แต่พอเจเจ้านายหรือเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างนี้ เลิกๆ ไม่ทำแล้วแบบนี้เรากับรอนทำร้ายตัวเอง เราจะชอบ จะไม่ชอบ ถ้าเป็นหน้าที่แล้ว เราต้องทำให้ถึงที่สุดเสียก่อน ถ้าใจไม่ชอบก็ไม่ทำ เราจะไม่คงเส้นคงวา แปรปรวนไปสุดแท้แต่อารมณ์ ทำให้หนักไม่เอาเบาไม่สู้ วันนี้ชอบก็ทำทุกอย่างดี พรุ่งนี้ไม่ชอบ ของง่าย ๆ ก็ไม่ทำ ถ้าเป็นอย่างนี้ ไปทำงานกับใครก็ยากที่จะไม่มีปัญหา

ถาม ถ้าคนสองคนคบกันโดยที่ไม่ยืนยันว่าเป็นแฟน คือต่างคนต่างก็สามารถทำอะไรตามใจตัวเองได้ ดีกว่าแบบคบกันชัดเจนหรือเปล่า

ตอบ ความจริง การเป็นแฟนกันก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องมีการบีบบังคับ ถ้าฉันชอบอย่างนี้ เธอก็ต้องชอบอย่างนี้ด้วย การเป็นแฟนกันคือการที่เราสองคนต่างก็มีสิทธิมนุษยชน เป็นตัวของตัวโดยอิสระเสรี

แต่ก็มีใจเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ครูรู้จักสามีภรรยาที่ทำ
งานที่เดียวกัน แต่เวลาเลิกงานอาจไม่ตรงกัน หรือ
บางครั้งคนหนึ่งมีงานนอกเวลา จะไปงานเลี้ยงแต่ง
งานที่เดียวกัน แต่ต่างคนต่างไป ขับรถไปคนละคัน
ถึงเวลากลับก็ไม่ต้องกลับด้วยกัน คนก็ตกใจมาก ว่า
คุณนี่แยกกันแล้วหรือยัง

เขาก็ยังอยู่กันดี แต่เขาถือว่าชีวิตของแต่ละ
ฝ่ายเป็นอิสระ ไม่จำเป็นต้องบังคับให้อีกคนเดือดร้อน
รีบเร่งไปด้วย การเป็นแฟนคือการที่เรายังเป็นอิสระ
ของเรา เป็นตัวของเรา แต่เราก็เข้าใจกัน ให้เกียรติ
เชื่อใจ ไว้วางใจกัน แต่ไม่จำเป็นต้องครอบงำเอก-
ลักษณะของกันและกัน ฉันชอบอย่างนี้ เธอก็ต้องชอบ
อย่างนี้ด้วยนะ ฉันเป็นนก เธอก็ต้องมาบินกับฉันนะ
ทั้งๆ ที่เราเป็นปลา เราไม่ต้องไปหาชุดอวกาศมาใส่
หรือ ก็แยกกันเท่านั้น

เพราะฉะนั้น จะคบกันแบบชัดเจนหรือไม่
ชัดเจน อย่างไรก็ไม่แปลก ความสำคัญอยู่ตรงใจ
ที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน ไว้เนื้อ
เชื่อใจกัน ต่างฝ่ายต่างรู้สึกสบายใจที่จะคบหาพบปะ

๕๒

พูดคุยกัน

ถาม ถ้าตกลงคบเป็นแฟนแล้ว แต่ยังไม่เหมือนเดิม แล้วไม่เคยบอกว่ารักกันเลย และไม่เคยไปไหนกันเลย จะรู้ได้อย่างไรว่าเขาชอบเราหรือเปล่า

ตอบ ก็ถามเขาเลย ว่านี่คุณมาคบกับเรานี้มีอะไร เป็นพิเศษรีเปล่า ก็อย่ากรูนี้ เก็บเอาไว้แล้วไปต้นเตา คิดเอาเอง เราอาจจะตอบผิดก็ได้ เราจะได้รู้ให้สิ้นสงสัย แต่ก็ถามให้ตีหน้อยนะ ไม่ใช่ว่า พอถามแล้ว เขาบอกไม่เห็นได้สนใจคุณเลย เราก็ร้องให้ซี้มูกโป่งแบบนี้ก็ไม่ได้เรื่อง

ถาม จะทำอย่างไรถ้าถูกนอกใจ

ตอบ ก็โง่งใจเสีย คนอย่างนี้ คนไม่จริงไม่จริงอย่างนี้ เขานอกใจเราไปเสียได้ก็ดี เพราะถ้าหลวมตัวรักกันต่อไป จนกระทั่งแต่งงาน มีลูก แล้วมานอกใจ คราวนี้ละเราทุกข์ใจตายเลย ขอขอบคุณที่เขาทำให้เราไม่ต้องลำบากใจ ไม่ต้องเดือดร้อนมากขึ้น อย่าเอาใจเราไปเป็นเชิง ให้การที่เขานอกใจมาสู้เรา จนกระทั่งต้องกรอกน้ำไปบัวบก ทрудโทรมทั้งสุขภาพ

กายสุขภาพใจ เขาอกใจเราได้ เราก็สารุ แล้วหาเพื่อนใหม่ดีกว่า

ถาม การนั่งคุยกันในโรงเรียนเฉยๆ แต่ไม่ใช่ที่ลับตา จะเหมาะสมหรือไม่

ตอบ มันก็อยู่ที่ใจของเรา ถ้าเรารู้สึกบริสุทธิ์ใจว่าสิ่งที่ทำเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีอะไรลับ หรือเป็นเรื่องที่คนอื่นรู้เห็นไม่ได้ ไม่มีอะไรที่ไม่เหมาะสมไม่ควรใครจะเข้ามาร่วมวงคุยกับเราด้วย เราก็ไม่ได้ห้าม ถ้าเป็นอย่างนี้ สิ่งที่ทำก็เหมาะสม แต่ถ้าใจของเรา รู้สึกผิดปกติ ก็ไม่เหมาะสม ถึงจะไม่ลับตาก็ไม่เหมาะสม เพราะใจไม่ธรรมดาเสียแล้ว

ทุกอย่างสำคัญที่ใจ ถ้าใจเราเป็นธรรมดาธรรมดาแล้ว อะไรที่มาก็จะถูกกาลเทศะ รู้ที่ควรไม่ควร แล้วมีความสำรวม ระมัดระวัง ปกป้องตัวของตัวตามสมควร ไม่หละหลวมให้คนใส่ไคล้ค้นหาได้

ถาม นางสาว ก. ชอบนาย ข. แล้วนาย ข. ไปชอบนางสาว ค. และนางสาว ค. เป็นแฟนนาย ง. นางสาว ก. ควรทำอย่างไร

ตอบ ก็ไม่ทำอะไร ดูเฉยๆ การที่เราชอบนาย ข. แล้วพบว่ามันพัลวันกันแบบนี้ เราก็ดูตามความเป็นจริง ว่าโลกนี้มันยุ่งจริงนะ แล้วเราก็ไม่จำเป็นต้องไปวิ่งอยู่ในวงวนอันนี้ด้วย ดูใจเราให้เห็นว่า เราชอบได้ เราก็เลิกชอบเขาได้ เปลี่ยนไปชอบเขาอย่างปกติสามัญ อย่างที่เราชอบนาย ฮ. นาย ห. นาย พ. อะไรไปนั่นแหละ

ถาม แฟนติดกลุ่มเพื่อน ทำอย่างไรดี

ตอบ แต่ละคนมีสิทธิส่วนบุคคล ถ้าเขาติดกลุ่มเพื่อน แล้วเรารู้สึกไม่เป็นที่ถูกกิเลส เราก็ปลีกตัวออกมาจากการเป็นแฟนกับเขา

ถาม นางสาว ข. ชอบนาย ก. แต่นาย ก. รู้สึกกับนางสาว ข. เฉยๆ การที่นางสาว ข. ไปบ้านนาย ก. จะผิดหรือไม่ คนอื่นจะมองอย่างไร

ตอบ ครูก็ไม่รู้ ธรรมเนียมเดี๋ยวนี้มันเหมือนอินเดียนผู้หญิงเป็นฝ่ายขอรผู้ชาย ผู้หญิงไปบ้านผู้ชาย เมื่อสมัยครูนี้นักผู้ชายเป็นฝ่ายไปบ้านผู้หญิง ครูก็เลยไม่รู้เหมือนกันว่า การที่นางสาว ข. ไปบ้านนาย ก. นี้

ธรรมเนียมเดี๋ยวนี้ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาหรือเปล่า
หรือว่าเราจะไปเฉพาะแต่บ้านที่เราเป็นแฟนเท่านั้น
ถ้าเป็นเพื่อนธรรมดากัน อย่างนาย ก. เกิดไม่สบาย
แล้วนางสาว ข. จะชวนเพื่อนไปเยี่ยมได้ไหม นี่เป็น
เรื่องปกติหรือเปล่าสำหรับสมัยนี้ ครูก็ว่าไม่เห็นแปลก
ถ้าเรามีเหตุผลสมควรจะไป

แต่การที่มีคำถามนี้มา แสดงว่าในใจนางสาว
ข. รู้สึกว่าการที่จะไปบ้านนาย ก. ไม่ปกติเสียแล้ว
คนจะมองเป็นอย่างไรนั้น ถือที่ใจของเราเป็นสำคัญ
ถ้าใจของเราเริ่มมีข้อกังขา เริ่มที่จะ เอ๊ะ.. คนจะ
มองเราอย่างไร แปลว่าลึกๆ ลงไปในใจ เราไม่มั่นใจ
ว่าสิ่งที่ทำลงไปนั้นสมควร ถ้าเป็นอย่างนั้น เรา
ควรจะหยุดตัวของเราเสีย แล้วดูว่า ถ้าไม่ไป เรา
กระวนกระวาย เรารู้สึกผิดปกติหรือเปล่า ถ้าเป็น
อย่างนั้น เราก็แก้ไขจนใจกลับเป็นปกติ แต่ถ้าใจเรา
เห็นเป็นของธรรมดา เราจะไม่รู้สึกเลยว่าคนอื่นจะ
มองเราอย่างไร ตรงนี้แหละ เวลาเรามีปัญหาขึ้นมา
แล้วไม่มีใครจะตอบ เราจะได้ช่วยเหลือตัวเอง
ตัดสินใจทำในสิ่งที่ไม่เพื่องงผลล้าลงไป

ถาม ออกหัก กับ แอบรัก อย่างไหนจะเจ็บกว่ากัน
เอ๋ย

ตอบ ชีวิตคือการสะสมประสบการณ์ ถ้าไม่มี
ประสบการณ์จนรอบไปหมดทุกด้าน ชีวิตของเราก็
ไม่สมบูรณ์แบบ เพราะฉะนั้น ถ้าเราสามารถมี
ประสบการณ์ทั้งออกหัก ทั้งแอบรักได้ จะได้เอามา
เปรียบเทียบกันได้ว่า อันไหนจะเจ็บกว่ากัน

ถาม การชอบกันในระหว่างคนสองคน ซึ่งชอบซึ่ง
กันและกัน ต่างจากรักกันหรือไม่

ตอบ มันก็อยู่ที่คำพูด ถ้าเราพูดให้เบาหน่อย ก็ว่า
เราชอบซึ่งกันและกัน แต่บางคนว่า แค่ชอบกันมัน
ไม่ให้ความหวัง เขาเป็นว่ารักกันหรือเปล่า รักกับ
ชอบก็เป็นไวกพจน์กัน รักได้ก็เลิกรักได้ หรือชอบได้
ต่อไปเป็นรักก็ได้ หรือชอบได้ ต่อไปเป็นชังก็ได้ ขึ้น
อยู่กับคนสองคนจะปฏิบัติต่อกันอย่างไร

เราดูที่ใจของเรา แล้วทำความเข้าใจกับใจ
ของเราให้แน่นอน ถามตัวเองว่า ถ้าเรารักกัน เรา
จะทนได้หรือเปล่า ทุกอย่างๆๆ หรือว่า อย่างนั้นก็

ไม่เอา อย่างนี้ก็ไม่เอา ถ้าอย่างนั้นก็อย่าเพิ่งรัก เอา
เพียงแค่ชอบกัน หรือเป็นเพื่อนกัน แล้วก็ดูกันไป
นานๆ อย่าเพิ่งรีบร้อน เดี่ยวพอบพบไม่งามก็ขวานบิน

ถาม ผู้ชายจะคิดอย่างไร ถ้าตัวเองเป็นตัวเลือก
หนึ่งของฝ่ายหญิง

ตอบ ถ้าใจชอบกันแล้ว มันไม่คิดหรอกว่าเป็นตัว
เลือก ตัวรอง หรือเป็นตัวเอก เป็นอะไรๆ ถ้าถึงจุด
ที่เราพอใจ ว่าเขามีคุณค่าสำหรับเราแล้ว มันไม่ไป
ใส่ใจสนใจหรอกว่า เราเป็นตัวเลือกหรือจะเป็นอะไร
ต่อมิอะไร ถ้าใจยังลังเลสงสัยอยู่อย่างนั้น ก็ยังเป็น
แค่การจะเรียนรู้และศึกษากัน อย่างที่ครูบอกว่าเรา
สะสมประสบการณ์ ให้เรารู้จักใจของตัวเอง
รู้จักธรรมชาติของเพศตรงข้าม ศึกษาไป เหมือนเรา
เรียนหนังสือ เราก็เรียนชีวิตควบคู่กันไปด้วย ไม่ต้อง
รีบต้องร้อนทำวิทยานิพนธ์ไปนานๆ จนได้ความรู้
ครบถ้วน ไม่ผิดไม่พลาด

ถาม เพื่อนๆ ไม่ชอบแฟนเรา มีทางอย่างไรให้เขา
ชอบแฟนเราบ้าง

ตอบ เราจะไปบังคับใจเพื่อนๆ ได้อย่างไร เราก็ต้องดูว่า สิ่งที่เพื่อนๆ ไม่ชอบ เป็นเพราะแฟนเราเห็นแก่ตัว แฟนเราเตะหรือเปล่า ถ้าเป็นความบกพร่องของแฟนเรา เราคงต้องลองพูดกับแฟนว่า เออ เราอยู่กันสองคนในโลกนี้ไม่ได้ เราต้องมีสังคม คุณปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ด้วยได้ไหม แต่เราจะทำให้เพื่อนๆ มาชอบแฟนเรา โดยที่แฟนไม่พยายามแก้ไขตัวเองเลย บางทีก็ไม่ถูก

หลักในการมีชีวิตอยู่อย่างสบายๆ ไม่ว่าจะมียะไรเกิดขึ้น เราสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ คือ เรามองที่ตัวเราหรือคนของเราว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น เราและคนของเราจะแก้ไขปรับปรุงตัวเองให้กลมกลืนไปกับสถานการณ์ได้อย่างไร โดยหมายความว่าแก้ไขปรับปรุงให้ถูกให้ดี ไม่ใช่แก้ไขปรับปรุงให้เป็นพิษเป็นภัย หรือเป็นกิเลส ถ้าคิดได้แบบนี้ เรามีทางจะพบความสำเร็จ มีทางจะพบความร่มเย็นเป็นสุข แล้วได้ความสบายใจ ความราบรื่นในชีวิต มากกว่าที่เราจะไปคิดว่า คนข้างนอก โลกข้างนอก จะต้องปรับปรุง มารักเรา รักคนของเรา

หรือที่ครูยกตัวอย่าง เราบังเอิญปลูกบ้าน
กลับทิศ เราตั้งใจให้ห้องนอนของเราอยู่ทางทิศ
ตะวันตก เพื่อว่าแดดจะได้ส่องตอนบ่าย แล้วกลางคืน
อุ่นพอดี หน้าหนาวก็ไม่หนาวนัก เช้าวันอาทิตย์ เรา
อยากตื่นสาย แดดก็ไม่มาแยงตาเรา ห้องนอนเรา
เลยเปลี่ยนมาอยู่ทางทิศตะวันออก เช้าขึ้นมาก็ถูก
แดดบึ่ง เย็นลงก็หนาว เพราะพระอาทิตย์ไปตกอีก
ข้างหนึ่ง ถ้าเราคิดแก้ไขให้ห้องเราเข้าไม่ถูกแดดบึ่ง
หามาใส่ หาดันไม้มาปลูก ถ้าคิดอย่างนี้ เราจะ
แก้ไขปัญหาในชีวิตของเราได้ แล้วก็พบความราบรื่น
หลักในการคิดแก้ปัญหา คือแก้ที่เรา แล้วก็
แก้ในขอบข่ายของความจริง อย่าไปคิดแก้คนอื่น
หรือแก้โลกนี้

ถาม เห็นแฟนดีกว่ากลุ่มเพื่อน เพื่อนไม่ชอบ จะมี
วิธีแก้ไขอย่างไร

ตอบ คนเราไม่สามารถจะได้อะไรตั้งใจไปหมดทุก
สิ่งทุกอย่าง เพื่อนก็จะเอา แฟนก็จะเอา บางครั้งก็
มีที่ถูกใจแฟนแต่ว่าขัดใจเพื่อน ถ้าเราพบว่าไม่มี

เพื่อนเลยก็ไม่ดี เราก็เลือกเพื่อนบ้าง แต่พอเลือกเพื่อน แฟนอาจจะน้อยใจ ตรงนี้เราต้องปรับตัวของเรา ถ้าเราว่าปัญหามันยุ่งยากนัก ก็อย่าเพิ่งมีแฟนเลย มันก็ง่ายแค่นี้ แต่ถ้าเรารู้สึกว่าไม่มีแฟนแล้วชีวิตเราขาดอะไรไป เราก็ลองดูว่า เราจะหาวิธีอย่างไรที่จะยังมีเพื่อนอยู่ โดยไม่เสียแฟนไป

ในชีวิตคนเราก็มีการเรียนรู้ มีการปรับปรุง แล้วต้องลงมือทำด้วยของจริง คือมีแบบฝึกหัดทำจนเห็นผลออกมาว่าเป็นอย่างไร เราก็ปรับปรุงไปเรื่อยๆ จนพบจุดที่พอดี พออยู่ได้ในชีวิตของเรา

ถาม การที่เพื่อนไม่รัก เอาเปรียบ แกล้ง ใส่ไคล้ป้ายสีเราต่างๆ ทำให้เพื่อนคนอื่นๆ เข้าใจเราผิด และตั้งข้อรังเกียจ เราควรทำอย่างไร

ตอบ ถ้าคิดง่ายๆ ตื่นๆ เราก็ตอบโต้ ตาต่อตา ฟันต่อฟัน แต่ถ้าคิดต่อไปให้ไกล ให้รอบคอบ เราเอาน้ำโคลนมาสาตใส่กัน มีทางจะสะอาดได้ไหม ไม่มี

กรณีนี้ก็เหมือนกัน ยิ่งแกล้งกันไปแกล้งกันมา จิตใจก็ยิ่งบอบช้ำจากความโกรธแค้น อาฆาต

พยายาม การกระทำก็รุนแรงเพิ่มขึ้นตามเวลาที่ผ่านไป ทำให้ทั้งคู่ต่างทรุดโทรม ห่างไกลคุณงามความดีไปเรื่อยๆ เท่ากับเป็นการเบียดเบียนทำร้ายตนเองด้วยความเขลา

ครูเคยบอกแล้วว่า ไม้ท่อนหนึ่งมีสองปลาย ปลายหนึ่งเป็นรัก รักน้อยลง น้อยลง จนถึงอีกปลาย รักน้อย.. น้อย.. ก็กลายเป็นไม่รัก หรือรักแล้ว แต่สิ่งที่ตอบสนององผิดกิเลส เลยพลิกจากรัก เป็นน้อยใจ โกรธแค้น แกล้ง เพื่อให้เขาเจ็บอย่างที่เราเจ็บ ก็เป็นไปได้

ถ้าเราทบทวนดู แล้วกรณีเพื่อนเป็นอย่างนี้ เราก็ไปปรับความเข้าใจกับเขา ขอโทษ แล้วตั้งต้นกันใหม่

แต่ถ้าเรานึกไม่ออก สาเหตุนั้นมีอยู่แน่ เพราะพระพุทธองค์ทรงสอนว่า ของทุกอย่างมาแต่เหตุ ดับที่เหตุได้ ทุกข์ทุกอย่างย่อมหมดไป ถ้าเราเชื่อในพระปัญญาหยั่งรู้ของพระพุทธองค์ เราก็ให้ความไม่มีพิษ ไม่มีภัย แก่สรรพสิ่งด้วยการอภัย ไม่กระทำอย่างที่เขากกระทำต่อเรา สายโซ่ของเวรและ

ภัยย่อมจบลง

การจะคิดได้อย่างนี้ และให้อภัยกัน ไม่ใช่สิ่ง
ง่าย เราต้องหมั่นฝึกฝนใจเรา ให้คุ้นเคยกับการแผ่
เมตตา แยกแยะบุคคลออกจากพฤติกรรม เพราะ
ความจริงนั้น ไม่มีคนดีหรือคนเลว

ในคนเดียวกัน ถ้าแผลอสติ สิ่งที่เคยทำดี ทำ
ถูกต้อง ก็จะกลายเป็นบิดเบี้ยวไปตามอารมณ์ ทำ
ไปแล้วก็มาเสียใจเมื่อเหตุการณ์ได้จบไปจนหมดสิ้น
ทำให้จิตใจหม่นหมอง หดหู่ แต่ถ้ามีสติคมไว ทัน
ห้ามล้อตัวเองเวลาจะลุแก่อิสระ หรือเกิดความโลภ
ความอยากที่ไม่ถูกทำนองคลองธรรม คนเดียวกัน
นั้นก็ควบคุมพฤติกรรมของตนให้ตั้งงาม ถูกต้องอยู่
ได้ เราจึงควรหมั่นฝึกฝนสติให้มีอยู่กับใจเรื่อยๆ

เมื่อเราเข้มแข็ง ฝึกจิตใจจนอภัยให้เพื่อนได้
แล้ว ก็ยังมีลมปากคนอื่น ๆ วิพากษ์วิจารณ์ไป
ต่าง ๆ ทำให้จิตใจแหว่งโหวง เกิดความไม่แน่ใจขึ้น
มาใหม่ เราก็ทบทวนเหตุผลต่าง ๆ สอนใจตนเอง
ให้แน่วแน่มั่นคง แล้วบอกกับตัวของเราว่า ให้เวลา
เป็นเครื่องพิสูจน์

ระหว่างนี้ เราก็ประพฤติตนให้ถูกต้อง อยู่ใน
กรอบของศีลธรรม เคารพในเหตุผล และเปิดใจรับ
ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อมาปรับปรุงแนะนำ
เราเองให้พัฒนาองกงามขึ้น

ใจของเราก็จะผาสุก รมเย็น และไม่หวั่นไหว
เดือดร้อนไปตามลมปาก หรือการกระทำของคนอื่น
เวลาย่อมพิสูจน์บุคคลตามความเป็นจริงเสมอ เพียง
แต่เราต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ใจเราไม่ไปติดเชื่อไม่ดึง
จากเขามาโดยไม่รู้ตัวก็แล้วกัน

จากการที่เรามาประชุมกันในวันนี้ ได้พูดคุย
กัน แล้วก็ตอบปัญหากัน ครูก็คิดว่าพวกลูกศิษย์ของ
ครูคงจะเห็นแง่มุมต่างๆ ในเรื่องของการรัก แล้วก็
รู้วิธีที่จะประคับประคองใจของเรา ชีวิตของเรา ให้
แมนานๆ ไปแล้ว น้ำตาลที่ว่าเปรี้ยวว่าขมนั้นไม่เกิด
ขึ้น

รสต่างๆ เหล่านี้มาจากในใจเรา ไม่ได้อยู่ที่
ว่าน้ำตาลฝักหรือน้ำตาลมันหวานมันเปรี้ยวมันขมหรือ
มันอยู่ที่ใจเรา ถ้าใจเราเอียงขึ้นมา น้ำอ้อยเราก็ว่า

ชม จริงๆ แล้วของหวานมากๆ ก็กลายเป็นชม
ของที่ชม ไม่รู้ใครเคยกินสะเดา หรือกินของชมๆ ยา
ที่ชมนี้ หลังจากที่ชมติดลิ้นติดคอไปสักพัก เราดูใน
คอเราดีๆ มันกลับหวานนะ เพราะจริงๆ ความชม
กับความหวานนั้นก็ธาตุอันเดียวกัน

เหมือนเราหยิบไม้ขึ้นมาท่อนหนึ่ง ไม้ นั้นจะ
ต้องมีสองปลาย มันจะมีปลายที่ถูกใจและปลายที่ไม่
ถูกใจ ไม่มีหรอก ไม้อันไหนที่ถูกใจตลอดกาล หรือไม่
ถูกใจกันไปตลอดกาล เรื่องของความรักก็เหมือน
กัน เวลาที่ยังถูกกิเลส อะไรๆ ก็ดีทั้งนั้นเลย ครั้น
อยู่กันไปๆ ชักชินกันเข้า ก็เริ่มเห็นกิเลสกันขึ้น เริ่ม
เบื้อ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เลยชักรำคาญ ชัก
ชมกันขึ้นมา

ถ้าเป็นเช่นนี้ เราพยายามหาสมอมาถ่วง หา
เหตุผลมาห้ามล้อตัวเองไว้ มันก็ดีขึ้น ไม่แตกหักไป
เสีย ในที่สุดก็จะพบจุดพอดีๆ ถ้าใจจะชม เราก็ตั้ง
ว่า อ้าวเวลาชอบมันหวานนะ เราก็พยายามหามุม
ให้เห็นมันหวาน หรือบางทีทำอย่างไรมันก็ชมไม่หาย
เราก็ปล่อยให้ว่า หวานเป็นลมชมเป็นยา กินหวาน

มากๆ จะเป็นเบาหวาน กินขนมเสียบ้าง อากาศกำลัง
เปลี่ยนอย่างนี้ จะได้ไม่เป็นไข้

ถ้าเราหาเหตุผลมาถ่วงดุลกับใจที่จะปลิวตาม
อารมณ์ไป ทำให้อารมณ์ลดลง เราสามารถคง
สภาวะที่ใจเหมือนมีฐานรองรับแล้ว อะไรๆ จะเกิดขึ้น
เราก็แก้ไขให้คลี่คลายเป็นสิ่งที่นิ่งได้

จริงๆ แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นจากข้างนอก บุคคล
ก็ดี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ดี ไม่ใช่ตัวที่ทำให้เราสุข
หรือทุกข์ ใจของเรา.. ใจของเราต่างหาก ที่ทำให้
เป็นสุขหรือเป็นทุกข์

ถ้าจำคำของครูตรงนี้ได้ ครูเชื่อว่าชีวิตของ
พวกคุณจะประสบความสำเร็จแล้วอะไรจะเกิดขึ้น
เราก็สามารถทำให้เป็นของถูกใจได้ เราก็จะรักเป็น
แล้วก็รักอย่างมีคุณภาพ รักแล้วชีวิตของเราดีขึ้น
ไม่ใช่เบียดเบียนตัวเอง เบียดเบียนคนที่เรา
รัก เป็นต้นว่า รักแฟนที่ไม่เรียนหนังสือ ก็เลยหนี
เรียนไปนั่งเฝ้ากันอยู่เฉยๆ อย่างนี้เรียกว่ารักไม่เป็น
รักแล้วเป็นพิษเป็นภัย

ครูหวังว่า ที่พูดคุยกันมานี้ คงจะชี้อิทธิพล ทำให้จิตใจของพวกคุณมีประสิทธิภาพและคุณภาพเพิ่มขึ้น ก็สมควรแก่เวลาแล้ว จึงขอยุติ

“เขามักเปรียบเทียบความรัก
ยามรัก น้ำดื่มผักรสขมชมว่าหวาน
ครั้นจิตจางห่างเหินไปเห็นนาน
แต่น้ำตาลก็ว่าเปรี้ยวไม่เหลือขมแล”

สุนทรภู่

